

KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır

H.Əliyev

DIPLOMAT

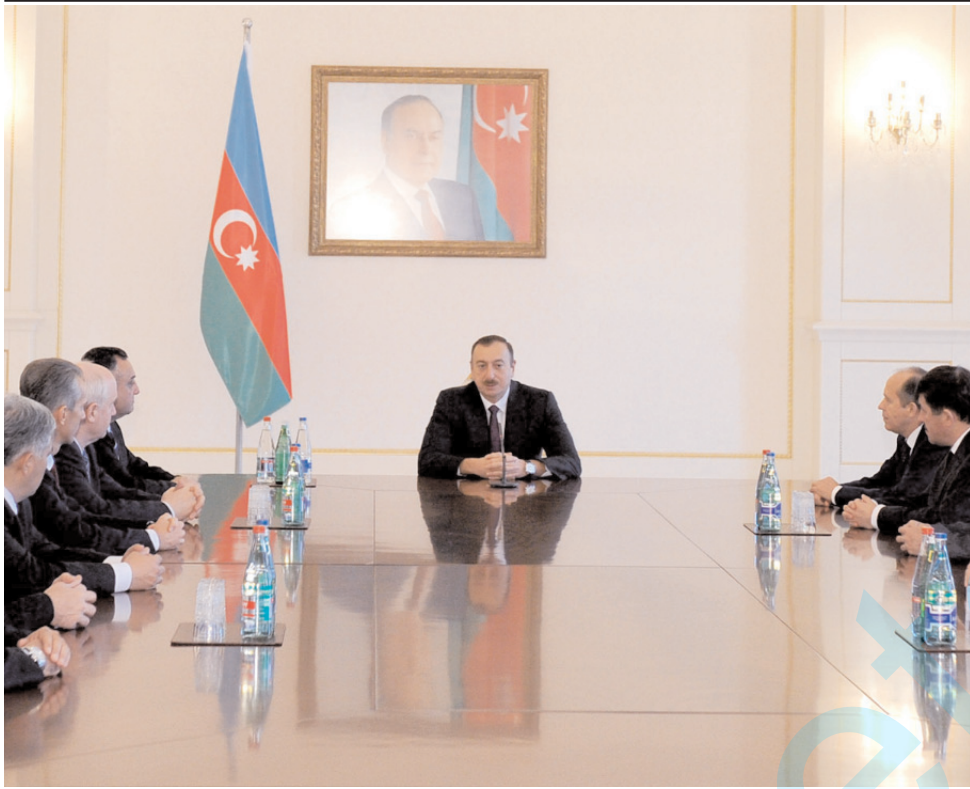
№ 30 (14), 1-7 Noyabr, Çiriya paş - sal 2011
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti, 40 qəpik
Həjəye

Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman? Qurtarmış İslamı çox ağır dardan! | **Qədim Avropanın xaçpərəstləri, Yüz illər sındırmış göy məşidləri.** | **Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər, Kürdün dərgahına daim baş əyər.**

Səbahəddin Eloğlu

İlham Əliyev MDB-nin üzvü olan dövlətlərin Təhlükəsizlik və Xüsusi Xidmət Orqanları Rəhbərləri Şurasının Bakıda keçirilən XXXI iclasının iştirakçılarını qəbul etmişdir

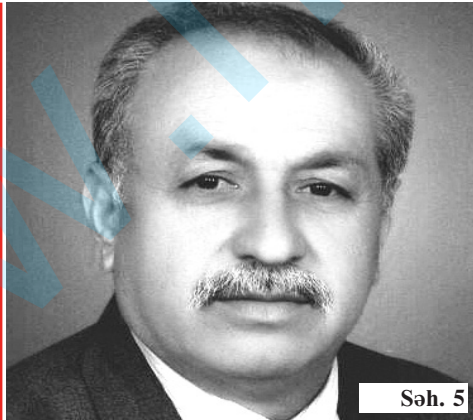
Səh. 6

Barzanî: Malikî berpîrsê yekê ê pîrsgirêkan e

Səh. 9

‘Êşa Wanê dilê min peritand’

Səh. 5

Nə üçün Azərbaycan rəhbərliyi biz türkmanlara dost əlini uzatmır?

Səh. 4

Vanda zəlzələ dəhşəti

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 12 noyabr 2010-cu il tarixli Azərbaycan Respublikasının İraq Respublikasında (Bağdad şəhərində) səfirliyinin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqda Sərəncamı niyə yerinə yetirilmir?

Biz bu müraciəti, bu ilin fevral ayında ölkə Prezidentinə ünvanlamışdıq və qeyd etmişdik ki, Ermənistanın Bağdadda səfirliyi, Ərbildə konsulluğu fəaliyyət göstərir, nə səbəbə görə Azərbaycanın Bağdadda səfirliyi olmasın?

Mətbuatdan aydın olur ki, ermənilər Bağdadda erməni kilsəsi tikir və Ərbildə erməni-dili mərkəzi açır. Bu xəbər bizə çox ağır gəldi və biz ikinci dəfə bu müraciəti hörmətli Prezidentimizə ünvanlamağı özümüzə borc bildik.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti, zati- aliləri İlham Əliyev cənablarına “Diplomat” qəzetinin idarə heyəti adından MÜRACİƏT

Çox hörmətli cənab Prezident!

Artıq bütün dünya ölkələrinə məlumdur ki, Azərbaycan Sizin rəhbərliyiniz altında hər birimizin qürur duyduğu iqtisadi-siyasi uğurlara imza atmaqdadır. Azərbaycanın Böyük oğlu, xalqımızın xilaskarı, Ulu Öndər Heydər Əliyevin zərgər dəqiqliyi ilə qurduğu dövlətçilik prinsipləri, Sizin uzaqgörən siyasətinizdən güc alaraq daha da möhkəmlənməkdədir. Artıq son illər Sizin rəhbərliyiniz altında aparılan uğurlu siyasət nəticəsində, dünyanı erməni yalanlarından xəbərdar etməkdə, onilliklər boyu bizi məngənədə saxlayan informasiya blokadasını yarmaqdayıq. Bilirik ki, hələ qarşıda görüləsi xeyli önəmli işlər var və nəzərə almalıyıq ki, mövcud dünya hələ də ikili standartlardan əziyyət çəkir, bu azmış kimi xristian təəssübkeşliyi müsəlman dünyasına qarşı ədalətsizlik dalğasını daha da gücləndirməkdədir. Ancaq həqiqətin üzə çıxması uğrundakı mübarizə yolu nə qədər çətin olsa da, bir o qədər məsuliyyətli və şərəfli olduğundan hər birimiz bir informasiya təbliğatçısı funksiyasını daşıyaraq dünyanı fitnəkar erməni yalanlarına uymamağa, beşəriyyətin tərəqqipərvər kəsimini qəflət yuxusundan ayıltmağa tələsməliyik. Sevindirici haldır ki, artıq Sizin uzaq görən siyasətiniz sayəsində sərhədlərimizin o tayında, xüsusilə də Avropa və Amerikada güclü diaspor təşkilatlarımız, lobbicilik strukturlarımız formalaşmaqdadır və bu institutlar Azərbaycan həqiqətlərini dünya miqyasına çıxarmaqda, mədəniyyətimizi, adət-ənənəmizi, milli özünəməxsusluğumuzu tanımaqda xeyli önəmli işlər görməyə müvəffəq olublar.

Cənab Prezident!

Apardığınız dünyəvi siyasət nəticəsində nəqədər dost qazanmış olsaq da düşmənlərimiz, rəqiblərimiz, bir sözlə, dövlətimizin güclənməsini istəməyən bədnam qüvvələr də yox deyil. Məhz buna görə də xalqımızın, dövlətimizin siyasətinin təbliği üçün hər bir fürsətdən yararlanmalıyıq. Məxsusi olaraq müsəlman dünyasıyla geniş iş aparılmalı, din qardaşlarımızın köməyindən bəhrələnməliyik. Hesab edirik ki, İraq Federativ Respublikası və Kürdüstan bölgəsi də bu işdə bizə umduğumuz köməyi verə bilər. Çünki İraq Federativ Respublikasında iki milyon yarım, Kürdüstan bölgəsində yüz iyirmi min türkman soydaşımız, altı milyona qədər kürd qardaşımız, on milyonlarla ərəb dindaşlarımız yaşayır. Biz əsrlər boyu qəhrəman kürd xalqı ilə Kerkükdə, Ərbildə, Süleymaniyədə, Altun körpüdə, Zəngəzurda, Dərələyəzdə, Qərbi Azərbaycanda, Qarabağda, Gəncədə, Bakıda birgə yaşamışıq, işğalçılara qarşı səngərlərdə çiyin-çiyinə vuruşmuşuq, xeyrimiz də bir olub, şerimiz də. Biz bu iki qardaş xalqların birlikdə gələcəkdə də bütün çətinlikləri dəf etmək gücündə olduğu qənaətindəyik.

Ümid edirik ki, tezliklə əlaqələrimizin genişlənməsi, informasiya mübadilələrimizin intensivləşməsi, orta q dəyərlərimizin paylaşması istiqamətində zəruri addımların atılmasına göstəriş verəcəksiniz. Biz tam əminlik ki, hər üç qardaş xalqlar arasında siyasi-iqtisadi, mədəni əlaqələrin qurulması ölkəmizin ərazi bütövlüyünə edilən təcavüzün gerçək mahiyyətinin dünya miqyasına daha bir cəbhə vasitəsilə çıxarılmasını təmin edə bilər. Kürdüstan bölgəsinin yetkililəri Azərbaycan tərəfinin rəsmi qərarını səbrsizliklə gözləyirlər və onlar istər Ərbildə, istərsə də Bakıda qarşılıqlı olaraq rəsmi nümayəndəliklərin açılacağı günün çox da uzaqda olmadığına inanırlar. Artıq qardaş Türkiyə bu əlaqələrin qurulmasına başlayıb və Bağdadda Səlahiyyətli Səfirliyini və Kürdüstan bölgəsinin Ərbil şəhərində özünün Səlahiyyətli Konsulluğunu açıb.

-Diqqətinizə çatdırmaq istəyirik ki, internetdən aldığımız məlumata əsasən, bir ildən artıqdır işğalçı Ermənistan Respublikası Bağdadda özlərinin Səlahiyyətli Səfirliyini açıb və Kürdüstan bölgəsində də Konsulluğunun açılmasını planlaşdırırlar. Verilən məlumata əsasən Ermənistan rəhbərliyi İraq Federativ Respublikasının prezidentini rəsmi olaraq Ermənistana dəvət edib.

-Güman edirik ki, Azərbaycan Respublikası da belə bir addım atacaq, qardaş Türkiyə və İraq-Kürdüstan bölgəsi ilə birlikdə ölkəmizin siyasi maraqlarını Yaxın Şərq ölkələrində təşvik və təbliğ edəcəklər və jurnalistlərimiz, siyasi xadimlərimiz Bağdadda, Kürdüstan bölgəsinə gedərək Azərbaycan həqiqətlərini yeni bir cəbhədən dünya ictimaiyyətinə çatdıracaqlar.

Əvvəlcədən Sizə minnətdarlığımızı bildirik!

Hörmətlə: “Diplomat” qəzetinin idarə heyəti adından, qəzetin təsisçi və baş redaktoru Tahir Süleyman oğlu Əliyev.

Oktyabrın 21-də Almatıda Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının (TDƏŞ) I Zirvə Toplantısı keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Zirvə Toplantısında iştirak etmişdir.

Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayev Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi qarşıladı.

Zirvə Toplantısının iştirakçıları birgə foto çəkirdilər.

Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayev türkdilli ölkələrin dövlət başçıları və nümayəndə heyətlərini salamlayaraq 2009-cu il oktyabrın 3-də imzalanmış Naxçıvan Sazişinin əhəmiyyətindən danışdı. Toplantıda beynəlxalq və regional xarakterli aktual məsələlərin müzakirə olunacağını deyən Qazaxıstan dövlətinin başçısı qeyd etdi ki, TDƏŞ ticarət-iqtisadi və mədəni-humanitar əməkdaşlığın genişlənməsini başlıca prioritet müəyyən etmişdir.

Türkdilli ölkələr arasında ikitərəfli və çoxtərəfli münasibətlərin möhkəmləndirilməsinin vacibliyini vurğulayan Qazaxıstan Prezidenti dedi ki, türk dünyası çərçivəsində əməkdaşlığın inkişafı üçün geniş imkanlar vardır. Bu baxımdan Türkdilli Dövlətlərin İşgüzar Şurasının yaradılmasının vacibliyinin qeyd edən Qazaxıstan dövlətinin başçısı bildirdi ki, ölkələr arasında qarşılıqlı ticarət dövriyyəsi mövcud potensiala uyğun deyildir.

Türkdilli ölkələr arasında humanitar sahədə əməkdaşlığa da toxunan Nursultan Nazarbayev müxtəlif mədəni tədbirlərin, o cümlədən festivalların keçirilməsinin əhəmiyyətini vurğuladı, mədəni əlaqələrin möhkəmləndirilməsində TÜRKSOY təşkilatının böyük rolundan danışdı. Qazaxıstan dövlətinin başçısı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Bakıda Türkdilli Dövlətlərin Mədəniyyət Fondunun yaradılması haqqında təklifini dəstəklədiyini dedi. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Zirvə Toplantısında nitq söylədi.

Prezident İlham Əliyevin nitqi - Hörmətli Nursultan Abişevič! Hörmətli nümayəndə heyətlərinin başçıları, əziz dostlar!

İlk növbədə, Nursultan Abişevič, bu zirvə görüşünü yüksək səviyyədə təşkil etdiyinizə və bizə göstərdiyiniz qonaqpərvərliyə görə Sizə dərin minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Məmnuniyyət hissi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, mən artıq üçüncü gündür sizin gözəl ölkənizdəyəm. Dünən mənim Qazaxıstana növbəti rəsmi səfərim heyata keçirildi. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, biz Qazaxıstan ilə ikitərəfli əlaqələrimizin inkişafı üçün gördüyümüz işlərə çox böyük əhəmiyyət veririk. İkitərəfli münasibətlərimiz çoxsaxəlidir, eyni zamanda, türkdilli dövlətlər arasındakı əlaqələrə də çox müsbət təsir göstərir.

Bizim xalqlarımızı ortaq tarix, ortaq köklər birləşdirir. Ancaq Nursultan Abişevičin qeyd etdiyi kimi, müstəqilliyimizin cəmi 20 yaşı vardır. Bu 20 il ölkələrimiz üçün həlledici illər olmuşdur.

Bu illər ərzində ölkələrimizdə dövlətçilik əsasları formalaşdırılmışdır. Bu illər ərzində biz çox əsaslı, köklü iqtisadi və siyasi islahatlar apardıq. İyirmi il keçdikdən sonra görürük ki, ölkələrimiz dünya xəritəsində layiqli yerini tuta bilmişlər. Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının I Zirvə Görüşünün Qazaxıstanda keçirilməsi də hesab edirəm ki, təbiidir. Çünki Qazaxıstan Avrasiya məkanında integrasiya proseslərinin inkişafı üçün çox böyük töhfə vermişdir. Bu zirvə görüşünün təşkili özlüyündə Qazaxıstanın rol

"Bizim bütün türkdilli dövlətlərlə çox gözəl, işgüzar və səmimi münasibətlərimiz vardır"

unu bir daha vurğulayır.

Mən çox şadam ki, görüşlərimiz artıq gözəl ənənəyə çevrilmişdir. Bildiyiniz kimi, bir müddət türkdilli dövlətlərin dövlət başçıları arasında zirvə görüşləri keçirilmirdi. Ancaq son üç il ərzində bu görüşlər mütəmadi keçirilir. 2009-cu ildə Naxçıvanda, 2010-cu ildə İstanbulda və bu gün Almatıda bu görüşlər keçirilir. Əminəm ki, gələcək illərdə də bu ənənə davam edəcək və hər bir görüşün çox böyük mənası vardır. Bu görüşlər nəticəsində qəbul edilən qərarlar birliyimizi daha da gücləndirir. Biz istəyirik ki, bütün türkdilli dövlətlər arasında həm ikitərəfli, həm çoxtərəfli formatda

əlaqələr daha da yüksək səviyyəyə qalxсын.

Azərbaycana gəldikdə, bizim bütün türkdilli dövlətlərlə çox gözəl, işgüzar və səmimi münasibətlərimiz vardır. Biz bu münasibətləri yüksək qiymətləndiririk. Biz çoxtərəfli formatda da, müxtəlif təşkilatlar çərçivəsində və beynəlxalq təşkilatlarda da uğurlu əməkdaşlıq edirik. Beynəlxalq təşkilatlarda qarşılıqlı dəstək əlbəttə ki, bizi daha da gücləndirir. Biz BMT, ATƏT, İslam Əməkdaşlığı Təşkilatı, İƏT və digər təşkilatlarda uğurla fəaliyyət göstəririk.

Azərbaycanın qarşısında duran əsas problem Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ problemdir. Münəqişə uzun illərdir ki, həll olunmamış qalır. Bu, nəinki bizim üçün, bütün bölgə üçün ən böyük təhlükə mənbəyidir və ədalətsizlikdir. Azərbaycanın beynəlxalq birlik tərəfindən tanınan ərazi bütövlüyü uzun illərdir ki, pozulubdur. Azərbaycanlılara qarşı Ermənistan tərəfindən etnik təmizləmə siyasəti aparılmışdır. Bu siyasət nəticəsində 1 milyona yaxın azərbaycanlı öz doğma torpağında qaçqın, köçkün vəziyyətinə düşmüşdür, torpaqlarımızın 20 faizi işğal altındadır. Bütün əsas beynəlxalq təşkilatlar məsələ ilə bağlı öz mövqeyini bildirmişlər. İlk növbədə dünyanın ən mötəbər beynəlxalq təşkilatı BMT və onun Təhlükəsizlik Şurası müvafiq qətnamələr qəbul etmişdir. BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi var ki, orada Ermənistan qüvvələrinin Azərbaycan torpaqlarından qeyd-şərtsiz çıxarılmasına dair məsələlər vurğulanır.

ATƏT-in qərarları, İslam Əməkdaşlığı Təşkilatının çoxsaylı qətnamələri, Avropa Şurası, Avropa Parlamenti və digər təşkilatların qərarları münəqişənin həlli üçün çox güclü hüquqi zəmin yaradır. Ancaq

əfsuslar olsun ki, Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyi və danışıqların süni şəkildə uzadılması cəhdləri imkan vermir ki, bu məsələ öz həllini tapa bilsin. Bu münəqişə zamanı Azərbaycan, eyni zamanda, terrorizmə də düçar olmuşdur.

Ölkəmizdə çoxsaylı terror aktları törədilmişdir və bu terror aktları nəticəsində iki mindən artıq dinc insan həlak olmuşdur.

Fürsətdən istifadə edərək bir daha qardaş Türkiyəyə, türk xalqına bu yaxınlarda törədilmiş terror aktı ilə əlaqədar dərin hüznə başsağlığı veririk, həlak olanların ailələrinə səbir diləyirik. Biz həmişə olduq kimi, bu gün də Türkiyənin yanındaıyq və

Türkiyənin terrorizmə qarşı haqlı işində həmişə dəstəyimizi göstəririk və göstərəcəyik.

Ölkələrimiz arasında iqtisadi əlaqələrin inkişafı da çox böyük məna daşıyır. Hesab edirəm ki, biz bu potensialdan lazımı səviyyədə istifadə etmirik. Halbuki ikitərəfli əlaqələrdə ticarət dövriyyəsi artır, ancaq bu, real potensialımızı əks etdirmir. Mən hesab edirəm ki, növbəti illərdə biz qarşılıqlı investisiya layihələrinin icrasına daha çox diqqət yetirməliyik. O ölkələr ki, onlar investisiyaları xarici ölkələrə yatırır, əlbəttə, öz diqqətini ilk növbədə türkdilli dövlətlərə yönəltməlidirlər. Çünki bu, bizim birliyimizi daha da gücləndirəcək və eyni zamanda, iqtisadi səmərə də verəcəkdir.

Hazırda Azərbaycan şirkətləri xarici dövlətlərə çox fəal şəkildə investisiyalar qoyurlar. Bu investisiyalar milyardlarla dollar həcmindədir. Biz istəyirik ki, bu siyasət davam etdirilsin. Qarşılıqlı investisiyaların qoyuluşu həm ölkələrin inkişafına xidmət göstərəcək, yeni iş yerlərinin açılışına gətirib çıxaracaq, eyni zamanda, iqtisadi əlaqələrimizi də gücləndirəcəkdir. Bu yaxınlarda Azərbaycan şirkəti SOCAR tərəfindən Türkiyədə yeni böyük investisiya layihəsinin təməli daşı qoyulacaqdır. Qoyulacaq bu investisiyaların həcmi bir neçə il ərzində 5-6 milyard dollar səviyyəsində olacaqdır. Əlbəttə bu, ilk növbədə, iqtisadi və kommertiya layihəsidir. Ancaq, eyni zamanda, investisiyalar dost ölkələrə qoyulur. O ölkələrə ki, orada sabitlik var və gözəl investisiya iqlimi mövcuddur. Ölkələrimiz bu məsələdə də, hesab edirəm ki, ön sıralardadır. Bütün beynəlxalq maliyyə qurumları ölkələrimizdə iqtisadi islahatların aparılmasına da çox yüksək qiymət verirlər. Biznes üçün imkanlar da çox

yaxşıdır və bütün reytinglərdə ölkələrimiz qabaqcıl yerdədir. İqtisadi layihələrlə bərabər, əlbəttə ki, mədəni əlaqələrin inkişafı da böyük məna daşıyır. Bu əlaqələr, demək olar ki, bizim təşkilatımızın əsasını təşkil edir. Çünki bizi birləşdirən ortaq mədəniyyətdir, etnik köklərdir. Təbii ki, bu məsələyə xüsusi diqqət göstərilir.

Mən bütün türkdilli ölkələrə minnətdaram ki, bizim təşəbbüsü dəstəkləmişlər və TÜRKSOY Fondunun yaradılması haqqında konkret təkliflər vardır. Əminəm ki, bu Fondun fəaliyyətə başlaması hər bir türkdilli diyarda öz izini buraxacaqdır. Çünki bu Fondun xətti ilə tarixi abidələrin bərpası, kitabların nəşri, mədəni tədbirlərin keçirilməsi mümkün olacaqdır. Hər bir vətəndaş görecekdir ki, bu Fondun real nəticələri vardır. Mən, ümumiyyətlə, hesab edirəm ki, biz növbəti mərhələdə, xüsusilə indi Əməkdaşlıq Şurası formalaşdıqdan sonra diqqətimizi daha çox real layihələrə yönəltməliyik. Çünki bu günədək kifayət qədər ciddi bəyanatlar artıq verilmişdir, sənədlər imzalanmışdır. Bu zirvə görüşünün nəticəsində də çox sanballı sənəd qəbul ediləcəkdir. Ona görə, əgər biz növbəti illərdə daha çox konkret layihələrə diqqət yetirsek bu, təşkilatımızın inkişafı və ölkələr arasındakı əlaqələrin möhkəmlənməsi üçün də müsbət rol oynayacaqdır. Biz buna hazırıq və konkret layihələrin icrası ilə bağlı təkliflərimizi də verəcəyik.

Azərbaycan son illər ərzində enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə də öz töhfəsini verir. Hazırda bizim enerji resurslarımız müxtəlif yollarla dünya bazarlarına çıxarılır. Bu istiqamətdə vaxtilə Azərbaycan tərəfindən tikintisi başlanmış və uğurla başa çatmış Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin önəmli xüsusilə vurğulamaq istəyirəm. Bu kəmə, sadəcə olaraq, Xəzər dənizinin neftini dünya bazarlarına, Aralıq dənizinə çatdırmaq üçün tikilməmişdir. Bu, əslində yeni bir dəhlizdir. İlk növbədə enerji dəhlizi, ondan sonra qaz kəməri həmin dəhliz üzərində tikilibdir. İndi dəmir yolu dəhlizi tikilir və bütövlükdə bu, Şərqi Qərbi ilə, Asiyayı Avropa ilə birləşdirən birinci ciddi təşəbbüs idi. Artıq bu kəmə vasitəsilə nəinki Azərbaycan nefti, eyni zamanda, Xəzər dənizinin şərqində yerləşən yataqlardan çıxarılan neft də ötürülür.

Biz tranzit imkanlarımızı qardaş ölkələr üçün təqdim etmişik. Mən çox şadam ki, bizim tranzit imkanlarımızdan bu gün həm Qazaxıstan, həm Türkmənistan istifadə edir. Əminəm ki, gələcək illərdə bu tranzit imkanları daha da genişlənəcəkdir. Bu məqsədlə Azərbaycan hazırda çox böyük investisiyalar qoyur, logistika mərkəzləri yaradılır, Xəzər dənizində ən böyük beynəlxalq ticarət limanı tikilir və iki-üç ildən sonra bu liman istifadəyə veriləcəkdir. Biz indi neqliyyat infrastrukturunun yaradılmasına da çox böyük əhəmiyyət veririk. Yeni bərələr, tankerlər alınır, Bakıda yeni müasir gəmiqayırma zavodu tikilir. Aydınır ki, bütün investisiyalar və infraqurum qoyulan sərmayə təkcə bizim üçün deyil, bütün Xəzər yarı ölkələr üçün də lazım olacaqdır. Çünki Xəzər qapalı

dənizdir və təbii ki, orada istehsal olunan gəmilər, tankerlər ancaq Xəzər dənizində çalışacaqdır. Biz bütün işləri görürük ki, gələcəkdə Xəzər dənizinin şərqindən bu tərəfə və əks tərəfə böyük yüklərin qəbuluna hazır olaq.

Nursultan Abişevič qeyd etdiyi kimi, gələcək ilin sonunda Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun da tikintisi başa çatmalıdır və 2013-cü ildən başlayaraq bu dəmir yolu istismara verilməlidir. Bu, əslində çox böyük iqtisadi və siyasi bir layihədir. Biz bu layihəyə başlayanda əlbəttə ki, ilk növbədə, dəmir yolu ilə Azərbaycanı Türkiyəyə birləşdirmək istəyirdik. Çünki bu dəmir yolu bağlantısı yox idi. Ancaq layihənin icrası onu göstərdi ki, həm Avropada, həm Asiyada bu layihəyə çox böyük maraq vardır.

Əslində bu, yeni dəmir İpək yolunun yaradılması deməkdir. Azərbaycanı Gürcüstan vasitəsilə Türkiyə və Avropa ilə, Avropayı Azərbaycan, Qazaxıstan, digər Orta Asiya ölkələri, Çin ilə birləşdirən bir yoldur. Mən əminəm ki, bu, həm vaxt, həm də iqtisadi göstəricilər baxımından ən əlverişli neqliyyat yolu olacaqdır. Əminəm ki, bu yol istismara verildəndən sonra on milyon tonlarla ölçülən yüklər bizim ərazimizdən keçəcək və ölkələrimiz, eyni zamanda, təkcə Azərbaycan deyil, bütün ölkələrimiz tranzit ölkələr kimi bu neqliyyat dəhlizinin fəaliyyətinə öz töhfəsini verməli olacaqdır. Bu, konkret real layihələrdir. Bu layihələr həm iqtisadi cəhətdən səmərəlidir, həm də kommertiya baxımından əlverişlidir. Eyni zamanda, bu layihələr birliyimizi daha da gücləndirir.

Türk dünyası böyük dünyadır. Biz elə etməliyik ki, türk dünyası daha da sıx birləşsin. Bunu etmək üçün bütün imkanlar vardır. İlk növbədə güclü siyasi iradə vardır. Bu zirvə görüşlərinin mütəmadi keçirilməsi, bu gün birinci Əməkdaşlıq Şurasının keçirilməsi, qəbul ediləcək qərarlar çox ciddi siyasi iradənin mövcudluğunu göstərir. Digər tərəfdən iqtisadi maraqlar da bizim iqtisadi maraqlarımızla üst-üstə düşür.

Bizim - Qazaxıstanın, Azərbaycanın və digər türkdilli dövlətlərin zəngin təbii ehtiyatları vardır. Biz bu ehtiyatları dünya bazarlarına çatdırmaq üçün müxtəlif yollardan istifadə edirik. Bizim Türkiyə kimi dostumuz vardır. Qeyd edildiyi kimi, bizim müstəqilliyimizi ilk tanıyan Türkiyə olmuşdur. Türkiyə böyük ərazidir, böyük iqtisadiyyatdır, böyük neqliyyat imkanlarına malikdir. Bütün bu səyləri biz birləşdiririk və artıq əməkdaşlığın çox gözəl nəticələri vardır. Əminəm ki, artıq yaradılmış bu möhkəm zəminin üzərində növbəti illərdə biz böyük, gözəl binalar tikəcəyik. Bu, dostluğumuzun, qardaşlığımızın binaları olacaqdır. Qardaşlığımızın böyük tarixi və böyük gələcəyi vardır.

Mən bir daha, Nursultan Abişevič, Sizə bu təşəbbüsü irəli sürdüyünüz üçün və bu zirvə görüşünü yüksək səviyyədə təşkil etdiyinizə görə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Zirvə görüşünə uğurlar diləyirəm. Sağ olun!

Nêcîrvan Barzanî: Apo berdîn, muzakeran destpêbikin

'Tevî operasyonan jî pirs bi riyên eskerî nayê çareserkerin. Take rê çareseriyaya eştiyane ya siyasî ye. Bira rewşa Öcalan bê başkirin, ji bo hevsa malê yan serbestberdana wî xebat bila bê kirin.'

Li gor Namik Durukan rojnamevanê Milliyeta rojnameya tirk, di dema serdana cîgirê serokê PDK-ê Nêcîrvan Barzanî a bo Anqerê de, ji bo dawîlêana şerê çekdarî ê navbera dewleta tirk û PKK-ê, li ser hin xalan hat lihevkerin. Li gor detayan, Nêcîrvan Barzanî daxwaz ji hukumeta Tirkîyeyê kir ku ew yan Abdullah Öcalan serbest berdîn yan jî têxin Hevsa Malê û dest bi muzakereyên qutbûyî bikin.

Detayên hevdişinê ev in:

Daxwazên tirkan:

- Li Herêma Kurdistanê li ser hidûd li wan deverên ku ne di bin kontrola pêşmerge de ne û PKK lê ye Tirkîyeyê daxwaz kir ku Hukumeta Herêmê îcaze bide da Tirkîye operasyonên noxteyî (yanî berê çekdarên PKK bîn tespîtîkirin pişt re bi helikopteran esker li dora wan bîn danîn û ew bîn îmhakirin) bike.

- Li wan deverên ku ne di bin kontrola hêzên emnî (pêşmerge) de ne îcaze bê dayin da eskerên tirk bicîh bibin û binkeyên muweqet ava bikin.

- Pêşmergeyên ku li herêmên çiyayî li deverên startejîk hene pêşmerge rê li ber eskerên tirk negire, astengan dernexe ku esker berbelavî deverê bibin (muhtemelen ev mesela binkeyên Kanîmasîyê û Bamernê ye NETKURD).

- Piştî ku hêzên PKK-ê ji wan deverên bin destên wan bîn maliştin (Ev deverên ku PKK bi navê Qadên Parastinê yên Medyayê binavdike, yanî meqerên wan ên esasî ên nuha) pêşmerge li wan deveran bîn bicîhkirin û kontrol ji bal pêşmergeyan ve bîn kirin.

Li hemberî van, heyeta kurdan a bi serokatiya Nêcîrvan Barzanî jî ev daxwaz kirin:

- Em rê nadin ku axa Herêma Kurdistanê bibe binkeyeka êrîşa li hember dewletên cîran, loma di vî warî de em ê hevkarîyê bikin.

- Hêzên pêşmerge ê nekevin şer û pevçûnan û daxwazên bi vî awayî ê neyên qebûlîkirin.

- İddîaya ku pêşmerge alîkariya PKK-ê dike bi tu awayî ne rast e. Ji bo ku ev têgihîştin rabe çî lazim e ê bê kirin.

-Tevî operasyonan jî pirs bi riyên eskerî nayê çareserkerin. Take rê çareseriyaya eştiyane ya siyasî ye. Bira rewşa Öcalan bê başkirin, ji bo hevsa malê yan serbestberdana wî xebat bê kirin.

- Mizakereyên rawestiyayî bira dest pê bibin.

- Piştî maliştina hedefên li Herêma Kurdistanê, li seranserê hidûd ê herêma tampon a neilankirî bê damezirandin.

- Di vê çarçevê de PKK ê bi demeka dirêj li Xwakurka li hemberê Şemzînanê û li Xînêre û Qendîla li seranserê hidûdê Herêmê û İranê bê mihasekerin (bîn komkirin) û bi operasyonên noxteyî ê bîn bêtêsîrkirin.

Esed hişyarî da welatên Rojava

Serokê rejîma Sûriyê Beşar Esed hişyarî da welatên rojava ku eger welatê wî rastî êrîşkê bibe dê erdhej li Rojhilata Navîn çêbibe.

Serokê rejîma Sûriyê Beşar Esed hişyarî da welatên rojava ku eger welatê wî rastî êrîşkê bibe dê erdhej li Rojhilata Navîn çêbibe.

Esed di hevpeyvînekê de digel rojnameya "The Sunday Telegraph" a Brîtanîyayê ku îro hate belavkirin berê xwe da welatên rojava û got, "Sûriyê niha navenda navçeyê ye û eger win bi xakê bilîzên dê erdhejê ku navçeyê tevî bişewitîne çê bibe."

Esed axaftina xwe wiha domand, "Win (rojawa) dixwazin Efxanîstaneke din bibînin..bi dehan Efxansitanên din bibînin?"

Esed got jî, "Her pirsgerîkeke li Sûriyê çê bibe dê navçeyê hemûyî bişewitîne, eger pîlan parçekirina Sûriyê be dê navçe hemû parçe bibe."

Esed tevî ku amaje bi şaşitiyên hêzên wî yên ewlekariyê di destpêka xwepêşandanê de kir, lê got, "Niha hêzên me bi tenê terorîst dikine armanca xwe."

Biryar e, îro li Dewhayê li Qeterê, komîteya wezarî ya erebî digel şandeke hikûmeta Sûriyê bicive ji bo der-

ketin ji kirîza ku Sûriyê vegertiye.

Duhî jî, li gorî çalakvanan, nêzkî 20 welatiyên sivil li seranserê Sûriyê bi guleyên hêzên ewlekariyê hatine kuştin.

Di xwepêşandanê roja îne ya borî de jî û li gorî Desteka Giştî ya Şoreşa Sûriyê, 43 kes hatine kuştin, piraniya wan li Hims û Hemayê bûn.

Ji bal xwe ve, Mersedaya (rewangeh) Sûriyê ya Mafê Mirovan ragihand ku duhî, di şer û pevçûnên navbera hêzên artêş û ewlekariyê ji aliyê û leşkerên ji artêşê cuda bûne ji aliyê din, li taxê Baba Emr li Himsê, 20 leşkerên hikûmetê hatine kuştin û 53 jî birîndar bûn.

Li gorî heman çavkaniyê, li parêzgeha Idlibê jî, 10 kes ji hêzên ewlekariyê ji aliyê çekdarên ku dibe ku ji leşkerên cudabûyî bin hatine kuştin.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
XARİCİ İŞLƏR NAZİRLİYİ

№ 4/21-170/21/11

"07" 03 2011

"Diplomat" qəzetinin təsisçisi və baş redaktoru cənab Tahir Süleyman oğlu Əliyevə

Hörmətli Tahir müəllim,

Sizin İraq Respublikasının Ərbil bölgəsində Azərbaycanın konsulluğunun açılması məsələsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Administrasiyasına ünvanladığımız müraciətə Xarici İşlər nazirliyində baxılmışdır.

Diqqətinizə çatdırırıq ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən 12 noyabr 2010-cu il tarixində Azərbaycan Respublikasının İraq Respublikasında (Bağdad şəhərində) səfirliyinin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında sərəncam imzalanmışdır.

İraqın Ərbil şəhərində Azərbaycanın konsulluğunun açılması ilə bağlı müraciətinizə cavab olaraq bildirmək istəyirik ki, İraqda daxili, hərbi-siyasi vəziyyətin gərgin və mürəkkəb olduğunu nəzərə alaraq, İraqda vəziyyətin nisbətən sabitləşməsi və orada Azərbaycan Respublikasının səfirliyinin fəaliyyətə başlamasından sonra digər regionlarda konsulluğun açılması məsələsinə münasibətlərin və maraqlarımızın həcmində uyğun olaraq baxıla bilər.

Hörmətlə,

İkinci (Şərq) Ərazi İdarəsinin rəisi

N. Hüseynov

Xarici İşlər Nazirliyinin İkinci (Şərq) Ərazi İdarəsinin rəisi hörmətli N. Hüseynov cənablarına

Cənab Hüseynov, Hörmətli ölkə Prezidenti İlham Əliyev Cənablarına ünvanladığımız müraciətin cavabını aldıq. Qeyd etdiyimiz kimi, on illərdir qardaş Türkiyənin, ABŞ-ın, Avropa dövlətlərinin, sonda da mənfur qonşularımız, ermənilər Bağdadda səfirliklərinin fəaliyyəti haqqında müraciətdə məlumat vermişdik. Çox təəssüflər olsun ki, 50-dən artıq ölkənin səfirliklərinin fəaliyyət göstərdiyi bir ölkədə Azərbaycanın səfirliyi yoxdur.

Hansı ki, dediyiniz kimi, Cənab Prezident 12 noyabr 2010-cu ildə bu haqqda Sərəncam imzalamışdır. Görəsən 12 noyabr 2010-cu ildə verilən Sərəncam nə üçün yerinə yetirilməyib.

Bəlkə Bağdadda getmək üçün qorxmaz səfirlərin tenderini elan edəsiz? Görünür, ya bizim qanımız Bağdadda çalışan ermənilərin qanından qırmızıdır, ya da, orda çalışanların qanı bizim qanımızdan...

Mən Tahir Süleyman, bir neçə dəfə Ulu Öndərimiz Heydər Əliyev cənabları ilə görüşsəm də, heç vaxt heç nə ummamışam. Lakin Azərbaycanımızın mənafeyini müdafiə edəcək hər hansı qorxulu bir iş olsa mən orda çalışmağa hazırım.

Bizə elə gəlir ki, hörmətli Prezidentimiz İlham Əliyev cənablarının Bağdadda səfirliyin açılmasına verdiyi Sərəncama qeyri şərtsiz, vaxtında əməl olunmalı idi.

Gec də olsa Prezidentin sərəncamı yerinə yetirilməlidir!

Lakin Prezidentə verdiyiniz müraciətin vaxtından və sizin bizə verdiyiniz cavabdan 10 ay keçməsinə baxmayaraq, hələ də, Prezidentin Sərəncamı icra olunmamışdır. Nə üçün?

Hörmətlə: "Diplomat" qəzetinin baş redaktoru Tahir Süleyman.

Suriye: duh Baasiyan 43 kes kuştin

Çalakvanên Sûriyê dibêjin ku do Be'sî rûbiriyê xwepêşanderên welat bûne û 43 kes ji xwepêşanderan hatine kuştin.

Xwepêşandanên do yên hevvelatiyên Sûriyê di bin navûnîşana "qedexetî rakin" de, di piraniya bajar û bajarokên Sûriyê de hatin pêkanîn, tê de bi tundî rûbiriyê artêşa Sûriyê hatin û li gor raporên çalakvanan 43 kes ji xwepêşanderan hatine kuştin.

Her wiha artêşa Sûriyê û Be'siyan do li seranserê Sûriyê bi dehan kes birîdar kirine û bi sedan kes jî girtine.

Van həbsxanası üçdü, xeyli məhbus qaçdı

23 Oktyabr 2011 23:38

Türkiyənin Van şəhərində baş vermiş güclü zəlzələ nəticəsində şəhərdəki həbsxanalara da zərər dəyib.

Lent.az-ın Türkiyə mediasına istinadən məlumatına görə, uçmuş həbsxanaların birindən xeyli məhbus qaçıb.

Xilasedicilərimiz Vanda

daha bir nəfərin həyatını qurtardı

24 Oktyabr 2011 23:15

Azərbaycan Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) xilasediciləri Van vilayətində aparılan axtarış-xilasetmə işləri nəticəsində dağıntılar altından 29 yaşlı gənc oğlanı xilas ediblər və daha bir 25-30 yaşlarında kişi cəsədini çıxarıblar.

APA-nın FHN-in saytına istinadən verdiyi məlumata görə, bununla da, Azərbaycan xilasedicilərinin dağıntılar altından çıxardığı meyitlərin sayı 6-ya çatıb.

Bundan başqa, xilasedicilər üç nəfəri dağıntılar altından salamat çıxarıblar.

Qeyd edək ki, oktyabrın 23-də Bakı vaxtı ilə saat 15.41-də episentri Van şəhərindən 42 km şimalda olmaqla 7,2 bal gücündə zəlzələ baş verib. Yeraltı tekanlar Diyarbək, Batman, Şırnak, Muş, Ərzurum, Bingöl, Bitlis, Siirt, Mardin şəhərlərində hiss edilib. Dağıntıların olduğu və eyni zamanda dağıntılar altında insanların qaldığı bildirilib.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin verdiyi məlumata əsasən, zəlzələ Azərbaycan Respublikası Naxçıvan MR-nın Sədərək, Şərur, Babək rayonlarında eləcə də Naxçıvan şəhərində 3.5-3.0 bal gücündə hiss edilib. Azərbaycan ərazisində dağıntılar yoxdur.

Vanda isə rəsmi olaraq 265 nəfərin öldüyü təsdiqlənib, 1000-dən artıq yaralı var.

Vanda məhbuslar qiyam qaldırıb

26 Oktyabr 2011 11:06

Türkiyənin zəlzələ baş verən Van bölgəsində məhbuslar həbsxanada qiyam qaldırıb.

Lent.az-ın "Milliyet" qəzetinə istinadən verdiyi məlumata görə, oktyabrın 25-də saat 17:55 radələrində Vanda 4,5 bal gücündə növbəti tekanın baş verməsindən sonra Van şəhərində "M" tipli qapalı həbsxanada məhbuslar kameraları yandıraraq qiyama başlayıblar.

Təhlükəsizlik qüvvələri həbsxanadan qaçışın qarşısını almaq üçün təhlükəsizlik tədbirlərini gücləndirib, xilasedicilər isə yanğını söndürməyə başlayıblar. Eyni zamanda məhbuslarla danışıqlar da başlayıb. Məhkumlar zəlzələ təhlükəsi ilə bağlı başqa rayonlardakı həbsxanalara köçürülmələrini istəyiblər. Zəlzələ bölgəsində olan DTP deputatları da həbsxanaya gəlib. Məhbuslara istəklərinin yerinə yetiriləcəyi vəd olunub və saat 20:00 radələrində əlavə addım atılmasına ehtiyac qalmadan qiyam başa çatıb. Həbsxanada yanğın da qısa müddətdə söndürülüb.

Van zəlzələsində ağıladan hekayə

26 Oktyabr 2011 12:06

Dağıntılar altında qalan ana 14 günlük qızını tüpürcəyi ilə bəsləyib

Türkiyənin Van vilayətinin Erçiş şəhərində zəlzələdən 2 gün sonra dağıntılar altından çıxarılan Azra adlı 14 günlük körpənin anası Semiha Karaduman körpəsi ilə dağıntılar altında olarkən yaşadıklarını danışdı.

Lent.az-ın "Anadolu" agentliyinə istinadən verdiyi məlumata görə, körpəsi dağıntılar altından çıxarılandan az sonra özü də dağıntılar altından çıxarılaraq xəstəxanaya yerləşdirilən Semiha Karaduman 2 il əvvəlcə evləndiyi eri ilə Sivas şəhərində yaşadığını və zəlzələdən bir ay əvvəl Erçişdə yaşayan qayınatası və qayınanasını ziyarətə gəldiyini söyləyib. Hamilə Semiha Karaduman Erçişdə olarkən həkimlərin oktyabrın 29-da dünyaya

Vanda zəlzələ dəhşəti

gələcəyini söylədikləri körpəsinin 10 oktyabrda doğulduğunu və ona Azra adı verdiklərini bildirib: "Qayınatam həkim olduğu üçün Erçişdə körpəni dünyaya gətirməmi istədi. Körpə dünyaya gələndən sonra ona qulluq üçün qayınanamın yanında qalmağa qərar verdim. Oktyabrın 23-də ərim, qayınatam və qayınanam evdə olduğu zaman zəlzələ baş verdi. Yaxşı ki, körpəm vaxtından əvvəl dünyaya gəlib. Əgər həkimlərin proqnozlaşdırdığı tarixdə dünyaya gəl-

səydi, zəlzələ baş verən vaxt bətnimdə olacaqdı və dağıntılar altında həm mənə, həm də körpəmə çətin olacaqdı".

Semiha Karaduman zəlzələ anında Azranın qucağında olduğunu və bu şəkildə də dağıntılar altında qaldığını qeyd edib: "Azranı 2 gün qucağımdan yerə qoymadım. Qayınanam Gülsadə Karaduman ilə yaşamaq üçün mübarizə apardım. Dağıntılar altında qaldığım ilk gün Azranı südümlə bəslədim. Ancaq dağıntılar altında heç bir şey yemədiyim üçün südüm də qurudu. Südüm qurtarandan sonra körpəmi tüpürcəyimlə bəslədim. Çünki ac idi və temperaturu qalxmışdı..."

O, xilasedicilərin dağıntılarda çalışdığı zaman olduqları yerin sahəsinin çox azaldığını və dağıntılar altından çıxarılaçağı anda qayınanasının da üzərində olduğunu nəzərə çatdırıb: "Qayınanam üzərimdə olduğu üçün rahat hərəkət edə bilmirdim və bədənimdə xəsarətlər var idi. Qayınanamın ayağının üstündə ağır daşlar vardı. Azra dayanmadan ağlayırdı. Xilasedicilər yuxarıda olsalar da, səsimizi kimsə eşitmirdi. Artıq mənə də taqət qalmamışdı. Azra da son saatlarda yatmağa başladı. Çox susamışdım. Xilas olacağımıza ümidlərimizin kəsildiyi anda kiçik bir deşikdən işıq gördüm və işığın gəldiyi deşik böyüdükcə xilas olacağımıza ümidim artdı. Günəşi görəndə Allaha dua etdim..."

Azərbaycandan Vana

avtomobil karvanı yola salınıb

26 Oktyabr 2011 17:52

Prezident İlham Əliyevin göstərişinə əsasən, bu gün axşam saatlarında Fövqəladə Hallar Nazirliyi tərəfindən avtomobil karvanı ilə Türkiyənin Van bölgəsində zəlzələdən zərər çəkmiş insanlara növbəti yardım yola salınacaq.

Lent.az-ın Fövqəladə Hallar Nazirliyinin saytına istinadən verdiyi məlumata görə, həmin avtomobil karvanı ilə 1000 ədəd çadır (hər biri 24 kv.m), 40 generator, 40 dəst mətbəx ləvazimatı və 2000-dən artıq ədyal təbii fəlakət bölgəsinə göndəriləcək.

Qeyd edək ki, artıq Fövqəladə Hallar Nazirliyi tərəfindən 250 çadır, 700 səhra yataq dəsti, 3000 ədyal, 2000 yataq dəsti və 2 səhra mətbəxi təbii fəlakət bölgəsinə çatdırılıb. Göndərilmiş çadırlardan ibarət "çadır

şəhərciyi" bu gün axşam saatlarında quraşdırılaraq zərərçəkmiş əhaliyə təhvil veriləcək. Həmçinin, nazirliyin xilasediciləri ilk saatlardan etibarən türk həmkarları ilə birlikdə zəlzələ bölgəsində axtarış-xilasetmə işlərində yaxından iştirak edirlər.

"Azərsun"dan Vana

500 min dollarlıq yardım

27 Oktyabr 2011 11:00

Türkiyə televiziyalarından birində Van zəlzələsindən əziyyət çəkənlər üçün

xeyyəriləşməsi yayımlanıb.

Lent.az-ın "samanlyoluhaber.com" saytına istinadən verdiyi məlumata görə, proqramda fəlakətdə ziyan çəkmiş insanlara yardım etmək variantları müzakirə olunub. Verilişində bir çox tanınmış şəxs, incəsənət xadimləri və iş adamları canlı yayıma bağlanaraq müəyyən məbləğdə yardım ayıracaqlarını və yardımı yeni açılmış bank hesabına köçürəcəklərini deyiblər.

Proqram ərzində yayıma Türkiyə xaricindən də qoşulanlar olub. Bakıdan zəng edən "Azərsun Holding"ın prezidenti Abdulbari Gözəl zərərçəkmişlərin hesabına 500 min dollar keçirəcəyini deyib.

Ümumilikdə isə veriliş ərzində bank hesabına on milyonlarla dollar və türk lirası toplanıb.

Vanda dağıntılar altından

azərbaycanlı qadın sağ çıxarılib

27 Oktyabr 2011 12:35

Türkiyəyə yeni gəlin köçən həmyerlimizin bir qolunu kəsiblər

Türkiyədə dağıntılar altından qolu kəsilərək çıxarılan Azərbaycan əsilli tibb bacısı o anlardan danışdı

Türkiyədə baş verən zəlzələdən sonra dağıntılar altından çıxarılan Azərbaycan əsilli tibb bacısı Vüsalə Çalışqan yaşadıklarını danışdı. Lent.az-ın Türkiyənin "Vatan" qəzetinə istinadən verilən məlumata görə, Vüsalə Çalışqan Vanın Erçiş rayon mərkəzində dağıntılar altından qolu kəsilərək çıxarılib.

Vüsalə Çalışqan deyib ki, 1,5 ay əvvəl Türkiyə vətəndaşı Murad Çalışqanla qurub və Azərbaycandan Türkiyəyə gəlib. O, bir neçə gün əvvəl Türkiyədə işləmək üçün icazə alıb və Erçişdə özəl bir xəstəxanada işləmək üçün müraciət edib. Gənc tibb bacısının müraciətinə müsbət cavab verilib və o, qısa müddət sonra işə başlayacaqmış: "Hər şey 5 saniyədə oldu. Altı mərtəbəli binanın üçüncü mərtəbəsində yaşayırdıq. Zəlzələ başlayanda var gücümle qaçmağa başladım. Qapıya yaxınlaşdığım vaxt bina çökdü. Bir anda beton qalıqlarının altında qaldım. Qolumun sıxıldığını və hərəkət etmədiyini gördüm. Qışqırmadım. Ərimin səsinə eşidəndə an "yaşamalıyam!" dedim. Xilasetmə dəstələrinə səsləndim".

Vüsalə Çalışqan bildirib ki, dağıntılar altından çıxarıldığı son ana qədər şüuru üstündə olub: "Olduğum yer boşluq idi. Rahat nəfəs alırdım. Amma çox qaranlıq idi. Xilasetmə dəstələri 5 saat çalışdı, qolumu kəsmək məcburiyyətində olduqlarını bildirdi. Mən isə dedim ki, qolumu kəsməsinlər, mənə xilas etməsinlər, ölmək istəyirəm. Ancaq həyat yoldaşım və xilasetmə dəstələri qolumun kəsilməsinə qərar verdi. Digər qolumda, o cümlədən ayaqlarımda da sınıqlar və yaralar var. Ancaq həkimlər bir problem olmayacağını söyləyirlər".

Vüsalə Çalışqanın əslində ərinin də həyatını xilas etdiyi məlum olub. Murad Çalışqan qeyd edib ki, zəlzələ anında gurultunu eşidərkən sürətlə masadan qalxıb, evə doğru qaçmağa başlayıb: "Vüsaləyə çatmaq istəyirdim. Qorxduğum başıma gəlmişdi. Bina çökmüşdü. Səsimi eşidənə qədər qışqırdım, sonunda tapdıq. Vüsalə xilas oldu, ancaq zəlzələ zamanı mənə eyni yerdə oturan insanların öldüyünü öyrəndim. Sürətlə oradan qalxıb evimə doğru qaçmasaydım, mən də ölənlər sırasında olacaqdım".

Azərbaycan xilasediciləri Vanda

iki yeniyyətmenin həyatını qurtardı

28 Oktyabr 2011 10:19

Azərbaycan xilasediciləri tərəfindən Türkiyənin Erçiş şəhərində aparılan axtarış-xilasetmə işləri nəticəsində dağıntılar altından 15 və 17 yaşlarında iki yeniyyətme xilas olunub. Lent.az-ın Fövqəladə Hallar Nazirliyinin saytına istinadən verdiyi məlumata görə, daha 2 cəsəd çıxarılaraq aidiyyəti üzrə təhvil verilib.

Bununla da Azərbaycan Fövqəladə Hallar Nazirliyinin xilasediciləri tərəfindən ümumilikdə 12 nəfər xilas edilib və 54 cəsəd dağıntılar altından tapılaraq çıxarılib.

Axtarış-xilasetmə tədbirləri davam etdirilib.

Xilasedicilərimiz Vanda

daha 6 cəsəd çıxarıb

29 Oktyabr 2011 11:43

Azərbaycan xilasediciləri tərəfindən Türkiyənin Erçiş şəhərində aparılan axtarış-xilasetmə işləri nəticəsində dağıntılar altından daha 6 cəsəd çıxarılib.

Lent.az-ın Fövqəladə Hallar Nazirliyinin saytına istinadən verdiyi məlumata görə, bununla da Azərbaycan Fövqəladə Hallar Nazirliyinin 60 cəsəd dağıntılar altından tapılaraq çıxarılib.

Daha 12 nəfər isə xilas edilib.

Azərbaycandan göndərilən

yardım karvanı Vana çatıb

29 Oktyabr 2011 14:40

Azərbaycan Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) Türkiyənin Van vilayətinə yola salınmış 40 avtomobildən ibarət yardım karvanı bu gün zəlzələdən zərər çəkmiş bölgəyə çatıb.

APA-nın FHN-in saytına istinadən verdiyi məlumata görə, hazırda çatdırılmış yardım aidiyyəti üzrə təhvil verilir.

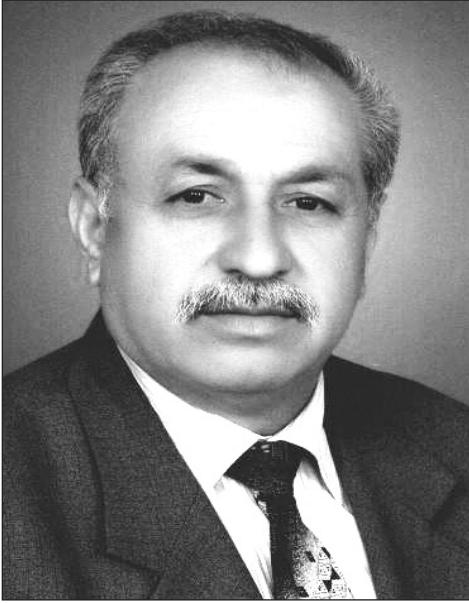
Prezident İlham Əliyevin göstərişinə əsasən, Türkiyəyə avtomobil karvanı ilə 1000 ədəd çadır (hər biri 24 kv.m), 40 generator, 40 dəst mətbəx ləvazimatı və 2000-dən artıq ədyal yola salınıb.

Bununla da, Fövqəladə Hallar Nazirliyi tərəfindən ümumilikdə 1250 ədəd çadır, 700 səhra yataq dəsti, 5000-dən artıq ədyal, 2000 yataq dəsti, 40 generator, 40 dəst mətbəx ləvazimatı və 2 səhra mətbəxi təbii fəlakətdən zərər çəkənlərə çatdırılıb. Əvvəlki yardımlar təyyarələrlə göndərilib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan FHN-in xilasediciləri də Van bölgəsində oktyabrın 24-dən xilasetmə əməliyyatlarına başlayıblar. Onlar indiyədək dağıntılar altından 12 nəfəri xilas edib, 60 cəsəd çıxarıblar.

Van bölgəsində zəlzələ oktyabrın 23-də baş verib. Rəsmi məlumatlara görə, 576 nəfər ölüb, 2608 nəfər yaralanıb.

Nə üçün Azərbaycan rəhbərliyi biz türkmənlərə dost əlini uzatmır?

Müsahibim İraq Federativ Respublikasının Kürdistan bölgəsinin sabiq parlament üzvü, millət vəkili, türkmən şairi Əsəd Ərbildir.

Mən hər il bir-iki dəfə İraqa gedirəm. Başqa xalqların nümayəndələri ilə yanaşı türkmən xalqının da nümayəndələri, şair və yazıçıları ilə görüşlərim olur. Belə görüşlərdən biri də türkmən əsilli sabiq millət vəkili və parlament üzvü, on üç kitabın müəllifi şair Əsəd Ərbildir.

Mən istərdim ki, Əsəd bəyin rəhbərliyi altında, bir sıra ziyalı, dövlət xadimi Ərbildən Azərbaycana gəlsin, Azərbaycanın ictimai-siyasi durumunu görsünlər, İraqın ictimai-siyasi realitələrini Azərbaycan xalqına çatdırsınlar. Nə vaxta kimi biz gələcəyik? İndi artıq növbə sizindir. Sizlər mütləq gəlməlisiniz! Gəlməlisiniz ona görə ki, əlaqələr yaransın. Çünki bu iki qardaş xalqın taleyi demək olar ki, eynidir. Və ilk sualım belədir.

- Əsəd bəy, bildiyimiz kimi oktyabr ayında TBMM-i ordunun İraq ərazisinə girməsi və Kürdistan İşçi Partiyasının, yəni PKK-nın otuz illik mübarizəsinə yox etmək üçün "təskərə" qəbul etdi. Və Qəndil dağlarındakı gerilla qərarına, sığınmaqlarına və gerilla dəstələrinə ağır zərbələr vurmaq məqsədi ilə təyyarə, vertolyot, top, tank və müasir zirehli texnika ilə təpədən dırnağadək silahlanmış iyirmi minlik ordu ilə hərəkət etdi. Sizin bu məsələyə münasibətiniz necədir?

- İlk öncə çox xoş gəlmisiniz və sizin vasitəsilə bütün Azərbaycan xalqına saygı və salamımızı yetiririk.

Türkiyədə qəbul edilən "təskərə"yə biz bir İraqlı olaraq, türkmən kimi və sonunda Kürdistan vətəndaşı kimi doğrudan-doğruya fikrimi (yanıtımı) bu şəkildə verəcəyəm. Türkiyənin çıxardığı "təskərə" Kürdistan İşçi Partiyasının (PKK) görə çıxarılıb. PKK sorunu da İraq sorunu deyil, yüzde yüz Türkiyə sorundur. Onun üçün biz arzu edirik bu sorun siyasət və ağıl-məntiqlə masa arxasında, dialoq yolu ilə, danışıqlar vasitəsi ilə öz həllini tapsın. İndiki dönmə küreləşmə dönmədir, demokratiya və sülh dönmədir. Müharibə, zorakılıq, işğal, yox etmə, millətə danmaq, qan tökmək zamanı bitdi. Millətlər üzvə (kosmosa) uçurlar, elmi axtarırlar, kəşflər dalınca iş aparırlar. Bundan belə silah yolu ilə heç nəyi çözmək olmaz, faşist Səddamın aqibəti göz qabağındadır. O "ənfal" planı ilə bizə hər zaman dayaq olan 185 min qəhrəman kürd övladını kütləvi şəkildə məhv etdi. Sonuc Səddamın başına nə gəldi yaxşı bilirsiniz. İnsanlıq olan yerdə, ağıl məntiq olan yerdə, sözsüz ki, insani amillər özünə yer tutmalıdır. Dünyanın nə qədər mübahisəli məsələləri olubsa, qanlar tökülübə əski zamanına da baxsaq sorum sonda masaya oturulub, danışıqlar yolu ilə diplomatik yollarla çözüldü. Ona görə də biz buradan türk qardaşlarımıza, Türkiyə rəhbərliyinə səslənirik: "İraq Kürdistanın bölgə rəhbəri Məsud Barzani cənablarının burda yaşayan xalqlara verdiyi demokratik

haqlar əgər Türkiyə rəhbərliyi də ordakı kürd xalqına verərsə mənə elə gəlir ki, nə PKK sorunu qalar, nə də iqtisadi çətinlik." Türkiyə kürdləri "Demokratik Muxtariyyət" barədə yeddi maddədən ibarət təklif irəli sürmüşlər və dövlət rəhbərinə təqdim etmişlər.

Həmin deklarasiyanı bir daha oxucuların nəzərinə çatdırırıq:

1. Türkiyənin ali kimliyi kimi kürd kimliyi də tanınmalı və qanun Konstitusiyada yer almalı.

2. Kürdlərin dili və mədəniyyəti qarşısında duran bütün qadağalar və əngəllər qaldırılmalı, ana dilində təhsil alma hüququ verilməli, Kürdistan bölgəsində kürd dili ikinci təhsil dili kimi qəbul edilməli, bununla da başqa azlıqların mədəni hüquqlarının yolu açılmalı.

3. Özünü ifadə etmək təməlinde düşüncə və inancın, siyasət yürütmək hüququ verilməli, ictimaiyyət arasında bərabərsizlik aradan qaldırılmalı.

4. Kürd və Türk ictimaiyyətinin bir-birini əfv etməsi məqsədi ilə birgə yaşayış çərçivəsində azad birlik təsis edilməli, Kürdistan Fəhlə Partiyasının rəhbəri də daxil olmaqla bütün siyasi məhbuslar buraxılmalı.

5. Xüsusi əməliyyatlar və döyüş aparmaq məqsədi ilə Kürdistan bölgəsində dislokasiya edilən əsgəri birliklər geri çəkilməli, qoruyuculuq sistemi aradan qaldırılmalı, əhalinin öz yurd-yuvalarına qaytarılması üçün mədəni və iqtisadi tədbirlər həyata keçirilməli.

6. Bölgədəki idarəetmədə yeni bir qanunla düzəlişlər aparılmalı və icrası gücləndirilməli.

7. Yuxarıda sadalanan maddələrlə bağlı əgər irəliyə doğru müsbət addım atılarsa, gerilla gücləri ictimaiyyətə dönüşünü saxlayacaq və silahı yerə qoyacaqdır.

Ədalət naminə etiraf edib deyə bilərəm ki, Kürdistan rəhbərliyi burada yaşayan bütün azsaylı xalqlara, eləcə də türkmənlərə yuxarıdakı təkliflərdən on qat artıq haqq verib. Bunda qorxulu nə var?

Türkiyə rəsmilərinin verdiyi rəsmi rəqəmlərə görə Türkiyə Respublikası PKK - ya qarşı 380 milyard dollar pul xərcləyib, 4500 kürd kəndi boşaldılıb, 30 000 insanın həyatına son qoyulub və dövlət borca görə dünya dövlətlərindən asılı vəziyyətə düşüb. Təkcə son əməliyyatlarda 80 milyard dollar pul xərclənib. Görəsən PKK-ya qədərki inqilabi mübarizələrdən zamanı da daxil olmaqla bu günə qədər nə qədər sərmayələr izafi gedib? Əgər bu mənasız müharibələrə xərclənən paralar Türkiyə xalqının rifahına, xalqınmasına, inkişafına xərclənsəydi sizi inandırırıram ki, Türkiyə bəlkə də iqtisadi baxımdan dünyanın qabaqcıl ölkələrindən biri olardı.

-Əsəd bəy, bir millət vəkili kimi, birinci, İraqın Kürdistan bölgəsindən kənar yaşayan türkmənləri haqqında, ikincisi Kürdistan bölgəsində yaşayan türkmənlərin ictimai-siyasi durumu haqqında oxuculara məlumat verməyinizi xahiş edirəm.

-İraq ərazisində doğrudan-doğruya türkmənlər istədikləri haqların hamısına sahib deyillər, arzu edirik ki, daha fazla haqlar əldə edək. İraq içərisində türkmənlərin bütün hüquqi haqları əldə edə bilməməsinin bir neçə səbəbi var. İlk öncə türkmənlərin birliyinin olmaması, ikinci kənar qüvvələrin türkmən xalqının içində öz mənafeyinə uyğun apardığı çirkin siyasət, bizim birliyimizi dağıtdı, parça-parça etdi və biz başqaları üçün oyuncağa çevrildik. Amma Kürdistan bölgəsində vəziyyət tamam başqadır. Kürdistan bölgəsinin rəhbəri Məsud Barzani cənabları, İraq anayasasına türkmənlərin adını demək olar ki, zorla qəbul etdirdi. Lakin İraq ərazisində türkmənlər dağıntı olduğu üçün türkmən dilini dövlət dili kimi qəbul etmədilər. Çünki İraq parlamentində söz birliyimiz yox idi, hətta, bəzi türkmənlər orəblərə səs verirdilər. Birliyimizin olmaması

üzündən istəklərimizi İraq parlamentinə qəbul etdirə bilmədik və zəif düşdük. Amma Kürdistan bölgəsində nəinki biz türkmənlər üçün, mən inamla deyirdim ki, Kürdistan yaşayan bütün azsaylı xalqlar üçün bütün demokratik-insani haqlar tanınmış. Mən başqa Məsud Barzani cənablarının toplantılarında birində dedi ki, sözləri xatırlatmaq istəyirəm. O, demişdi: "Biz kürdlər işğalçı dövlətlər tərəfindən o qədər faciələr, zülmələr, dəhşətlər görmüşük ki, bunu sadalamaqla bitirmək olmaz, biz yaşadığımız faciələri bizimlə birlikdə yaşayan türkmən, asuri, kildani xalqları da yaşayınlar. Mən Məsud Barzani heç vaxt icazə vermərəm ki, bizimlə çiyin-çiyinə mübarizə aparan xalqlar hər hansı bir haqsızlığa məruz qalsın. Kürdistan yaşayan hər hansı bir xalqın bir fərdi varsa biz onunda bütün insani haqqını vermmişik və gələcəkdə hər hansı bir istəkləri olarsa böyük məmnuniyyətlə yerinə yetirməyə çalışacağıq". Cənab Barzani bu çıxışı hamımızı məchub etdi, sevindirdi.

İndi 127 üzvdən ibarət Parlamentimiz var və İraq tarixində ilk dəfə olaraq dörd türkmən millət vəkili Kürdistan parlamentində təmsil olunur. Hökumət içində iki nazirimiz var, onların biri sənaye naziridir, digəri isə dövlət naziridir. İraq anayasasında özümüzü tanıdı bilməsək də, biz Kürdistan anayasasında Məsud Barzani

cənablarının yardımı ilə bir millət kimi tanındıq. Çünki Kürd qardaşlarımızın yaşadıkları faciələri biz də birgə yaşamışdıq. İndi Kürdistan bölgəsində kürdlərdən sonra biz ikinci millətlik. Qaldı təhsil məsələsinə, 1991-ci ildən sonra hansı ki faşist Səddam rejimi dağıldı, biz ilk ibtidai siniflərimizi açdıq, İstanbul şivəsi ilə dərslərə başladığımızı. Xəşş olardı ki, Azərbaycan hökuməti Kürdistan hökuməti ilə əlaqə yaratsın, məktəblərimizdə azəri şivəsi ilə dərslər keçirilsin. Çünki türkmən ləhçəsi ilə Azərbaycan ləhçəsi demək olar ki, eynidir. İndi Kürdistanın paytaxtı Ərbildə 13 məktəbimiz var, doqquz ipdidai, dördü isə orta məktəblərdir. Əz etmə istərdim oxucular bilsinlər ki, iyirmidən fazla Türkmən Mədəniyyət Mərkəzlərimiz var, iyirmidən artıq türkmən adı ilə siyasi partiyamız, altıdan artıq teleyayım mərkəzlərimiz, onlarla mətbu orqanlarımız var və bunların bütün məsələlərini Kürdistan hökuməti təmin edir. Bu yaxınlarda parlamentdə Kürdistan Milli Elmlər Akademiyasının yaradılması məsələsinə baxıldı. Bununla bağlı biz, türkmənlər da Kürdistan parlamentinə öz diləkçəmizi verdik ki, akademiya türkmən dilinin şöbəsi açılmalı. Bu məsələ ilə bağlı Kürdistan Parlamentinin rəhbəri Ədnan Müfti yeni təkliflə çıxış etdi və bildirdi ki, Kürdistan Milli Elmlər Akademiyasında Kürdistan yaşayan bütün xalqların dilində şöbələr açılmalı və o xalqların tarixini, mədəniyyətini, keçmişini tədqiq etsin. Bu təşəbbüs

Kürdistan yaşayan xalqlar tərəfindən, eləcə də biz türkmənlər tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılandı. İndiyə qədər türkmən xalqının kitabxanası olmamışdır, Xalq əsrlərdir kitabları evlərində saxlamış, nəslə nəslə çatdırmışdır. İnanıram ki, xalq milli birliyi üçün evlərində olan dəyərli kitabları Türkmən Akademiyasına təqdim edəcək və əllərdə saxlanılan xəzinə xalqın ixtiyarına verəcəkdir və bununla da qismən olsa da, türkmən xalqını dünyaya tanıdacağıq. İstərdim oxucular bilsinlər ki, yuxarıda sadalananlar Kürdistan bölgəsində yaranıb. Lakin İraq daxilində birlik və bərabərliyimizin olmaması bizi hər bir imkandan məhrum etdi.

-Əsəd bəy, Sizin, yəni türkmənlərin birliyi niyə pozuldu, bunun günahı kimdədi və kimdir günahkar?

- Tahir bəy, bunun çox şaxəli tərəfləri var, danışıqla bitməz. Mən oxuculara qısa da olsa bəzi məqamları açıqlamağa çalışacağam. Səddamın süqutundan sonra, bir çox dövlətlər öz mənfəətləri üçün İraqın daxili işlərinə müdaxilə etdilər. ABŞ başda olmaqla, İngiltərə, İran, Türkiyə, Suriya, Rusiya və Avropanın demək olar ki, bütün dövlətləri müdaxilədə bulundular. Burdakı xalqları qarşı qarşıya qoydular, bəzilərinə pul-para ilə ələ aldılar, bəzilərinə vədlər verərək aldatdılar, burdakı xalqların birliyini pozdular və zəif salaraq qismən də olsa məqsədlərinə nail oldular.

-Əsəd bəy, İraq hökumətinin türkmənlərə münasibəti necədir? Kürdistan hökumətinin türkmənlərə münasibəti necədir?

-İraqdakı türkmənlərlə və Kürdistan türkmənlərin fərqi, Tahir bəy, bu suala çox qısa cavab verəcəm. Kürdistan türkmənlərin ümumi vəziyyəti və durumunu dağın zirvəsi, İraqdakı türkmənlərin durumunu isə həmin dağın ətəyi kimi müqayisə edə bilərəm. Bu fərqə mənə heç bir izahat lazım deyil.

-Əsəd bəy, olmazmı türkmən millət vəkili və ziyalıları Azərbaycan hökumətinə bir diləkçə göndərsinlər və bildirsinlər ki, biz istəyirik Azərbaycan və Kürdistan hökumətlərarası ictimai-siyasi və dostluq əlaqələri yaransın. Belə bir addım atmaq olar, ya yox?

-Dünyada elə bir şey olmaz ki, mümkün olmasın. İstəklər olan yerdə əlaqələr də olmalıdır və sözsüz olmalıdır. İndi bir sox ölkələrdən iş adamları Kürdistan gəlir, külli miqdarda sərmayələr qoyub işləyirlər. Eləcə də Türkiyədən minlərlə şirkət hal-hazırda burda çalışır. Niyə bizə doğma olan əzizlərimiz Azərbaycandan gəlib işləməsinlər? Nə qədər əlaqələrimiz tez yaranarsa, birliyimiz bir o qədər güclü olar, dostluq əlaqələrimiz möhkəmlənər. Əvvəl siz dövlət olaraq gəlin, biz də sizinlə qürurlanaq Kürdistan hökuməti qarşısında məsələ qaldıraq. Tahir bəy, niyə Rusiyanın, Türkiyənin, Fransanın və bir çox ölkələrin konsulluğu Kürdistan olsun, Azərbaycanın nümayəndəliyi olmasın? Biz Azərbaycana özümüzün doğma vətəni hesab edirik. Nə üçün, Kürdistanın nümayəndəliyi Anqarada, Moskvada, Avropanın bir sıra ölkələrində olsun, Azərbaycanda olmasın? Nə üçün Azərbaycan rəhbərliyi bizə dost əlini uzatmır?

-Müsahibəyə görə çox sağ olun.

-Mən təşəkkür edirəm, xoş gəlmisiniz.

Müsahibəni apardı: Tahir Süleyman

Barzanî: Malikî berpirsê yekê ê pirsgirêkan e

Serokê Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî, di bernameyekî televîzyonê de, Serokwezîrê Îraqê Nûrî Malikî wek berpirsê yekem zanî di cîbicînekirina destûrê de

Serokê Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî, di bernameyekî televîzyonê de, Serokwezîrê Îraqê Nûrî Malikî wek berpirsê yekem zanî di cîbicînekirina destûrê de. Derbarê serxwebûnê de jî Barzanî got: "Ger em serxwebûna xwe rabighînin em ê tehemûla hemû pêşhatayan jî bikin."

Serokê Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî, di bernameyekî televîzyona El-Erebiye de ku şeva din hat weşandin, derbarê Destûra Îraqê de got: "Yê ku îro li Îraqê desthilata wî heye ew jî cîbicînekirina destûrê berpirs e, yê ku îro divê destûrê cîbicîh bike Serokwezîrê Îraqê Nûrî Malikî ye."

Barzanî, her li ser heman mijarê rexne li hikûmeta Îraqê girtin û wiha axifî: "Hikûmeta Îraqê yekalî destûrê wek ramana xwe şirove dike, her aliyek bi kêfa xwe destûrê rave dike." Derbarê mafên Kurdan di destûra Îraqê de, Barzanî got: "Tiştê di destûrê de bo Kurdan hatiye danîn, em jê kêmtir qebul nakin."

Serokê Herêma Kurdistanê bi dijarî bersiva wan kesan jî da ku dibêjin Kurdan ji dengên xwe zêdetir îmtiyazat û post di hikûmeta Îraqê de wergirtine û wiha pêde çû: "Di destûrê de tê gotin ku Kurd neteweya dîyem e, çênabe em Herêma Kurdistanê bi jimara endamên Kurd li Parlamentoya Îraqê berhev bikin."

Derheqê serxwebûna Kurdistanê de jî Barzanî wiha axifî: "Gelê Kurd çî biryarekê bide, em dê pêbendê wê biryarê bin, ger biryara serbixweyîyê jî bide, em ê pêbendê wê biryarê bin, mafê destnîşankirina çarenivîsa xwe mafê rewa yê hemû gelekî ye, niha jî navçe guheriyê, ne wek berê ye, ger me serxwebûna xwe ragehand em ê tehemûla hemû pêşhatayan jî bikin."

Li ser rewşa ser sînoran re Barzanî got: "Em ne bi şîdetê re ne, rast e 20 sal berî niha me ji bo Kurdistanê xebata çekdarî kiriye, lê belê niha rewş hatiye guhertin û divê bi awayekî aştiyane daxwaza mafên xwe bikin, Kurd dikarin di nav parlamento de şerê xwe bikin."

Barzanî, di wî bernameyê televîzyonê de helwêsta opozîsyona Sûriyê jî rexne kir û axaftina xwe wiha bi dawî anî: "Opozîsyona Sûriyê heta niha jî daxwazên Kurdan tenegehiştîye, hîç helwêsteke wan a pozîtîv nebûye, beramber Kurd û daxwazên Kurdan li Sûriyê, em piştgiriya daxwazên Kurdan dikin li Sûriyê, mercê me jî ew e ku Kurd li Sûriyê şîdetê bikar neyîne."

Hewlêr: Navenda Zimanê Ermenî hat vekirin

Li Hewlêrê li taxa Enkaweyê bi çavdêriya Wezîrê Perwerdeya Hukûmeta Kurdistanê û bi beşdariya nunerê Ermeniyên Îraqê Metran Evak Esudiyani li debistana Şalama a li Enkaweyê Navenda Zimanê Ermenî hat vekirin.

Li Hewlêrê li taxa Enkaweyê bi çavdêriya Wezîrê Perwerdeya Hukûmeta Kurdistanê û bi beşdariya nunerê Ermeniyên Îraqê Metran Evak Esudiyani li debistana Şalama a li Enkaweyê Navenda Zimanê Ermenî hat vekirin.

Di merasimê de Serokê Ermeniyên Îraqê Metran Evak ragihand ku, îro rojêke dîrokî ye ji bo ermeniyên û vekirina Navenda Zimanê Ermenî ê xizmeteke gelek baş bi ziman û çanda ermeniyên bike.

Metran got vekirina Navenda Zimanê Ermenî ve yekê îsbat dike ku, Hukûmet û Rayedarên Kurdistanê hebûna Ermeniyên Li Kurdistanê qebûl dikin. Ev yek jî pêşkeftineke gelek girîng û dîrokî ye.

Aydar: AKP-ê navberkar şand, daxwaza agirbestê kir

Aydar: Ev hevdîtin ne ji aliyê Kurdan ve hatiye birîn. Dewletê civînên ligel rêxistinê û Ocalan betal kirin. Civînên ku berê hatibûn diyarkirin, dewlet bi xwe nehat.

Endamê Konseya Rêveber a KCK-ê Zubeyîr Aydar beşdarî bernameya Analîzê a Roj TV bû û daxuyaniyên Serokê Konseya Rêveber a KCK-ê Mûrat Karayilan nirxandin. Aydar daxuyaniyên Karayilan piştrast kir û agahiyên nû yên der barê hevdîtinê di navbera dewletê û PKK'ê de cara yekê daxuyaniyên girîng da.

Aydar diyar kir ku dewletê bi xwe daxwaza şandina komên aştiyê yên ji Mexmûrê û Qendîlê bo Tirkîyeyê ên di meha cotmeha 2009-ê de kiriye û got; "Dewletê sond xwar ku ew ê neyên girtin û nayên darizandin." Endamê Konseya Serokatîya KCK'ê Zûbeyîr Aydar diyar kir ku delwetê li pêşberê çavdêrên navnetewî soz daye û got; "Dewleta Tirk soza xwe bi cih neanî. Hevalên me yên weke koma aştiyê çûn, hatin girtin. Ceza li wan hate birîn. Bi vê yekê jî berpêçûna AKP'ê ya li hemberî çareseriyê aşkere bû. Lê me hevdîtin domandin. Rêbertiya me nexşeya rê û protokol pêşkêşê dewletê kirin."

HEVDÎTIN NE DI NAVBERA MÎT-ê Û PKK-ê DE, DI NAVBERA PKK-ê Û DEWLETÊ DE PÊK HATIN

Aydar çend caran dubare kir û got; "Hevdîtin ne di navbera PKK-ê û MÎT'ê de, di navbera dewletê û PKK-ê de pêk hatiye" û wiha domand:

Hevdîtin di navbera PKK-Dewletê de çêbûne. Dema muzakereya di navbera Tevgera Azadiya Kurdan û nunerên dewletê de bû. Di asta navnetewî de ev kar çawa tên kirin, me jî wisa kir.

Alîgirên AKP-ê û yên Fethullah Gulenî ve yekê

diavêjin stûyê me û dibêjin ew bûne sedema vê pêvajoyê. Dibêjin 'Hevdîtin hatibûn tamamkirin. Tenê Makezagon mabû, PKK'ê ew sabote kir'. Ev gotin ne rast in. Serokê Konseya me ya Rêveber a KCK'ê Mûrat Karayilan ev yek bi aşkereyî got. AKP'ê ji me daxwaza agirbestan kir. AKP'ê navbeynkar şand û daxwaza agirbestê kir. Tevgera Azadiya Kurdan ev yek, her tim ev yek bi yek alî kir. Artêşa Tirk her tim ber pê nehat. Min şahidiya hemû hevdîtinan kir. Lê projeyên AKP'ê yên çareseriyê tunebûn û tunene."

AKP-ê JI BO AGIRBESTÊ

NAVBEYNKAR ŞAN

Aydar bal kişand ser agirbestên hragihandî û wiha got; "Di salan hilbijartinên salên 2002 giştî, 2004 herêmî, 2007 giştî, 2009 herêmî, 2010

referandûm, 2011 giştî, de AKP'ê navbeynkar şandin û agirbest hatin îlankirin. AKP'ê ev hilbijartin qezenç kirin. Di van deman de ji ber fedekariya gerîlayan AKP-ê xwe rizgar kir. Lê AKP'ê pêvajoya baş nenirxand. Tenê dema pêwîstiya AKP-ê pê hebû, hevdîtina ligel PKK'ê dixwest."

Aydar derbarê berpêçûnên AKP-ê yên ku bûn sedema gurkirina şer jî û protokolên ku ji aliyê Ocalan ve hatin pêşkêşkirin wiha got;

"Ev hevdîtin ne ji aliyê Kurdan ve hatiye birîn. Dewletê civînên ligel rêxistinê û Ocalan betal kirin. Civînên ku berê hatibûn diyarkirin, dewlet bi xwe nehat."

"ME JI BO KONSEYA AŞTÎ Û MAKEZAGONÊ NAV

AŞKERE KIR"

Aydar diyar kir ku rayedarên dewletê protokolên ku Ocalan pêşkêşê dewletê kiribûn ji wan re anîne û wiha axavt; "Rêxistinê protokol qebûl kirin, lê dewletê bersiv nedan". Aydar diyar kir ku heta PKK'ê ji bo Konseya Aştîyê û Ya Makezagonê jî hin nav diyar kirin, lê dewletê bersiv neda.

DI GIRTINÊN KCK-ê DE JÎ DEWLET LI SER SOZA XWE NESEKINÎ

Aydar têkildarê girtinên ji doza KCK-ê jî agahiyên girîng dan û diyar kir ku dewletê diyar kiriye ku ew van girtinan rast nabîne, ew ê hemûyan serbest berdin, lê girtin zêdetir bûne.

KARAYILAN ÇI GOTIBÛ?

Serokê Konseya Rêveber a KCK-ê Mûrat Karayilan derbarê protokolên çareseriyê yên ku rêberê PKK-ê

êrişê Çelê de tenê 7 gerîlayan jiyânên xwe ji dest dane. Weke ku dibêjin şerê Geliyê Kazan, şerek wiha çênebûye, li hin cihan şerên biçûk rû dan, ji bilî wê operasyon didomin, lê tu carî wisa windahiyan me yên mezin ên di şer de çênebûne."

Karayilan cara yekem têkildarê hevdîtina PKK-MÎT'ê daxuyaniyên balkêş da. Karayilan hevdîtinan piştrast kir û got; "Ne tenê MÎT beşdarî hevdîtinê bû, rayedarên hikûmetê û dewletê jî hebûn. Hin civîn 3 rojan dom kirin. Dewletê di 10'ê gulanê de protokolên ji me re anî."

Karayilan bal kişand ser protokolên ku hikûmetê pêşkêşê dewletê kiribûn jî û got; "Rayedarên dewletê di 10'ê gulana 2011 de ji me re protokok anîn. Gotin ku wana civînek li dar xistine û der barê van protokolane de gotûbêj kirine, û rayedarên dewletê protokolên qebûl kirine."

Karayilan behsa 3 protokolên ji aliyê Ocalan ve hatibûn pêşkêşkirin jî û got; "Ev protokol bi nivîsa dest hatibûn nivîsin, her yek ji wan 2 rûpel bûn." Karayilan diyar kir ku rayedarên dewletê protokolên pêşkêşê hikûmetê kirine, lê hikûmetê protokolên qebûl nekiriye. Karayilan diyar kir "Erdogan di wê de daxuyaniya 'Ez bûma min ê Ocalan daliqandiba' da û ev daxuyaniya tund jî bû ji redkirina protokolên bû. Karayilan got; "Ev reşwa ku bi şer û pevçûn a ku beriya hilbijartinê pêk hat, aşkere dike ka kî ye sedem û kê ev pêvajoya pêş xist." Karayilan diyar kir ku ger hikûmetê pêgavên pêbawer biavêje, ew ê alîgirê çareseriyê siyasî ne û got; "Em dixwazin pirsgirêk bi riya diyalog û riyên demokratîk were çareser kirin. Ji bo vê jî divê muzekeyerên li Îmraliyê bi Rêbertiya me re berdewam bikin."

NETKURD

Karayilan got; "Di

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN «ŞƏRƏFNAMƏ» ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN TƏRCÜMEYİ HALI VƏ YARADICILIĞI

XV-XVI əsrlərin kürd tarixşünaslığında böyük əhəmiyyətə malik olan Şərəf xan Bidlisinin «Şərəfnamə» əsəri kürd tarixini və dövrün xüsusiyyətlərini öyrənmək üçün dəyərli və faydalı məlumat verən ilk mənbədir. «Şərəfnamə» əsərində XVI əsr Azərbaycan və İran tarixinə aid də faydalı və səmərəli məlumatlar vardır. Buna görə də, həmin əsərin tədqiqi elmi əhəmiyyət kəsb edir. Kitabın müəllifi Şərəf xan Şəmsəddin oğlu Bidlisidir. Lakin bəzi müəlliflər onu Şərəfəddin kimi də qeyd edirlər (132, 1198). Bidlisi sülaləsi Ruzəki qəbiləsindəndir, bu qəbiləyə Ruçəki, Rudəki və Rujəki də deyirlər (83, 19; 47, 141). Lakin «Şərəfnamə»nin müəllifi Ruzəki qeyd etdiyi üçün biz də ona istinad edirik (76, 357). Bu sülalə kürd qəbiləsinə mənsub olub 1384-cü ildən 1849-cu ilə qədər gah müstəqil və gah yarımüstəqil halda Bidlis (Bitlis) vilayətinin irsi hökmdarı olmuşdur. Bu sülalə Kürdüstan hökmdarları arasında böyük hörmət və nüfuz sahibi olub, onların hökmdarlıqları dövrün bir çox şahları, o cümlədən Əmir Teymur (77, 687; 41, 15) (1393), Qaraqoyunlu Qara Yusif (76, 72) (1417) və Əmir Teymurun xələfləri (41, 20; 76, 155) tərəfindən rəsmi fərmanlarla təsdiq edilmişdir. Bidlis əmirliyi yalnız 29 il (1466-1495) Ağqoyunluların əlində qalaraq, xalqın mübarizəsinə nəticəsində yenə də azad olmuşdur.

Azərbaycanda təşkil olunmuş Səfəvilər dövlətinin banisi I Şah İsmayıl (1501-1524) 1504-cü ildə rəsmi olaraq Bidlis əmirliyini tanıdı və onu təsdiq etdi. Lakin Çaldıran müharibəsində (1514) Şah İsmayıl məğlub olduqda Bidlis əmiri Şərəf bəy («Şərəfnamə» müəllifinin babasıdır) Osmanlı himayəsini qəbul etdi. Onun oğlu Əmir Şəmsəddin bəyin əmirliyi zamanı (1531-1535) Bidlis vilayəti Osmanlı sultanı I Süleyman Qazi (1519-1566) tərəfindən qəsb edildi. Ona görə də Şəmsəddin bəy Bidlisi Təbrizə I Şah Təhmasibə (1524-1576) pənah apardı və şah onu hörmətlə qarşıladı. Az sonra Bidlis vilayətində olan Ruzəki qəbiləsindən bir çoxlarının osmanlı ağalığına qarşı üsyan etmələrinə baxmayaraq məğlub oldular. Onlardan bir hissəsi Təbrizə qaçıb və öz əmirləri Şəmsəddin Bidlisi ilə birləşdilər. Bidlisi yazır ki: «Bu hadisədən sonra Şəmsəddin Bidlisinin hörməti şahın yanında artır və şah ona xan ləqəbi verərək, Sarab əyaləti ilə Marağanın bir sıra yerlərini idarə etmək üçün göndərir». Şəmsəddin ilə birlikdə onun ətrafında 400 nəfərə qədər də Ruzəki qəbiləsindən var idi. (76, 443, 97, 371) Şəmsəddin xan I Şah Təhmasibin bəzi müharibələrində iştirak etmişdi. Həsən Rumlu göstərir ki, 1552-ci ildə Şah Təhmasib Rum ölkəsinə qoşun göndərdiyi zaman Şəmsəddin xan da Qızılbaş sərkərdələri ilə birlikdə Muş və Əxlat nahiyələrini tutmağa məcbur olmuşdu (52, 356-367).

Şəmsəddin xan İranda olduğu vaxt Qızılbaş sərkərdəsi Əmirxan Musullunun qızı ilə evlənir. Əmirxan vaxtilə I Şah Təhmasibin ləlesi və Xorasan əyalətinin hakimi olmuşdur (113, 207, 47, 140). O, Qızılbaşlar arasında böyük hörmətə malik idi. Hicri 949-cu ilin zülqədə ayının 20-də (1543 fevralın 25-də) Qum mahalının

Kərəhrud qəsəbəsində «Şərəfnamə»nin müəllifi Şərəf (Əmir xan Mosullunun qızından) anadan oldu (76, 449, 97, 376). Bidlisi hələ uşaq ikən anası qalır və atası onun ilk tərbiyəsini Kərəhrud qazılarna tapşırır. Həmin qazılar5 elmi və bilikli adamlar hazırlamaqda böyük şöhrət qazanmışdılar. Sam Mirzə yazır: «Kərəhrud alim, şair və yazıçılar yetişdirməkdə misilsizdir» (75, 107).

V.Velyaminov-Zernov qeyd edir ki, bu qazılar öz şagirdlərini elmə məhəbbət və elmi adamlara hörmət etmək ruhunda tərbiyə edirdilər. Bu iki böyük keyfiyyəti Şərəf ömrünün sonuna qədər qoruyub saxlaya bilmişdir» (76, 9).

Bidlisi yazır ki: «Uşaqlıq yaşlarından başlayaraq hal-hazırda qədər həmişə o cür alim adamlardan istifadə etmişəm» (76, 449).

Bidlisi 9 yaşına qədər Kərəhrud qəsəbəsində təlim, tərbiyə aldıqdan sonra dövrün tələbinə uyğun olaraq şah sarayına cəlb edilir. Çünki o zaman Osmanlı sultanları və Səfəvi şahlarının saraylarında şahzadələrlə birlikdə əmirzadələr və bəyzadələr də tərbiyə olunurdular. Sonra isə o, ən inanılmış dövlət xadimi kimi saray xidmətinə cəlb edilmişdir.

Bidlisi şah sarayında elmin müxtəlif sahələrini, o cümlədən dini hüquq qaydalarını, şəriət üsulunu və döyüş təlimini öyrənməyə başladı. O, öz tərcümeyi-halında qeyd edir ki, I Şah Təhmasib bəzə rəssamıqla məşğul olmağı da məsləhət görürdü. Çünki şahın fikrinə görə «rəssamıqlıq insanın mənəvi zövqünü inkişaf etdirir» (76, 450).

Beləliklə, Bidlisi 1554-cü ilə qədər sarayda tərbiyə və təhsil alır. Atası Əmir Şəmsəddin xan qocaldığı üçün əmirlik vəzifəsindən əl çəkir, Ruzəki qəbiləsi onun oğlu Şərəfi əmir təyin edilməsini şahdan xahiş edir. Buna görə də 12 yaşlı Şərəf şahın əmrinə əsasən Şirvan vilayətinin Salyan Mahmudabad və Muğan düzünə əmir, Ruzəki qəbiləsindən olan Şeyx Əmir Bilbasi isə ona qəyyum təyin olunur (76, 450, 97, 376) «Şərəfnamə»nin Peterburq nəşrində göstərilmişdir ki, Şərəf xan Bidlisinin lələsi Məhəmməd Şəhənman Qəvalsi olmuşdur. Lakin Qahirə nəşrində həm Məhəmməd Şəhənman Qəvalsi və həm də Şeyx Əmir Bilbasinin lələ olduqları qeyd edilmişdir (76, 420).

I.P.Petruşevski göstərir ki, Şərəf xan Şirvana hakim gedən zaman, dövrün adətində görə Qızılbaş əyanlarından biri ona lələ təyin edildi (24, 30). Halbuki Şeyx əmir Bilbasi Ruzəki tayfasına mənsub olub, 1534-1536-cı illərdə Azərbaycana gəlmişdir. Buna görə də I.P.Petruşevskinin onu (Bidlisinin lələsini) Qızılbaş əyanı qeyd etməsi düzgün deyildir. Lakin 3 il sonra Şeyx Əmir Bilbasi vəfat edir və Əmir Şərəf bu vəzifədən geri çağırılır. O, Xərəqan yaylağında (Həmədanın yaxınlığındadır) Şah Təhmasiblə görüşdükdən sonra şah onu Həmədan hökmdarı Məhəmmədi bəyin sərəncamına göndərir. Məhəmmədi bəy Əmir Şərəf Bidlisini çox hörmətlə qəbul etdi və öz qızını ona verdi. I Şah Təhmasibin göstərişinə əsasən Əmir Şərəf və onun tabeliyində olan Ruzəki qəbiləsinin iqtisadi cəhətdən təmin olması üçün müəyyən miqdar pay ayrıldı. Bu qayda ilə Əmir Şərəf 3 il də Həmədanda

qaldı (1557-1561).

Kərəhrud və saray təlimlərindən sonra yaşadığı vilayətlərin ictimai və siyasi hadisələri Əmir Şərəfin həyatına çox böyük təsir edərək onu dərin düşünən və dövrün siyasi xüsusiyyətlərini təhlil edə biləcək bir səviyyəyə yüksəlmişdi. Ona görə də saray adamları artıq onunla hesablaşmağa məcbur olurdular. Bu zaman Osmanlı şahzadəsi Bəyazidin İran şahı sarayına pənah gətirməsi və bu hadisə ilə əlaqədar olaraq Osmanlı-İran hökumətləri arasında cərəyan edən müzakirələrdə Əmir Şərəfin osmanlılara meyl etməsi I Şah Təhmasibi şübhəyə salır. Odur ki, şah onun atası Şəmsəddin xanı yenidən Ruzəkilərin başçısı və Kərəhrud qəsəbəsinin əmiri təyin edir (1560-1563). Lakin Şəmsəddin xan əmirlik vəzifəsini qəbul etmir, şah bu vəzifəni yenə də Əmir Şərəfə tapşırır və ona maaş təyin edir. Beləliklə də, Əmir Şərəf Qəzvinə şahın xidmətində qalır. Dövrün tələbinə görə şah sarayına mənsub olan əmir və sərkərdələr öz qəbilələrindən ibarət müəyyən miqdarda silahlı qüvvə saxlamalı və lazım gəldikdə bu qüvvə ilə şahı kömək etməli idi. Əmir Bidlisi də Ruzəkilərdən ibarət belə qüvvəyə malik idi. Səfəvi hakimiyyətinə qarşı çıxan Gilan Biynopiş hakimi Xan Əhməd Gilani tutulduqdan sonra onun ərazisini idarə etmək üçün bir sıra Qızılbaş sərkərdələri ilə birlikdə Əmir Şərəf də Gilana məmur olur (1568) (76, 451, 121, 462). O, I Şah Təhmasib tərəfindən Tonikabon7 hakimi təyin edildi və şah Şərəfin sərəncamına çoxlu Qızılbaş göndərdi. Çünki bu zaman Xan Əhmədin başçılıq etdiyi Gilan üsyanı davam edirdi.

Xan Əhməd tərəfdarlarından olan Sultan Haşım da Gilanın bir nahiyəsində hökmdar idi. O, özünün silahlı qüvvəsi ilə Qızılbaşlara qarşı çıxaraq onları qarət edirdi.

Bidlisi yazır ki, 1568-ci ildə Sultan Haşım 18 min atlı və piyada ilə Tonikabon hakimi üzərinə hücum etdi. Hakim beş yüz nəfərə qədər yaxın adamlarının-kürdlərin və sərəncamında olan Qızılbaş sərkərdələrinin köməyi ilə onların çoxunu qırdı və kəllələrindən üç minarə tikdirdi (76, 451-452; 78, 240).

Budaq Qəzvinə, həmin illərdə Gilan hadisələrindən bəhs edərək yazır: «On iki min nəfərlik qoşun kürd Şərəf xan üzərinə hücum etdi, onun dörd yüz nəfər silahlı qüvvəsi var idi. Bir qədər də Qəzvindən və ətrafdan kömək gəldi, Şərəf xan min nəfərə yaxın silahlı qüvvə ilə onları məğlub etdi və dörd min nəfər öldürdü» (54, 332).

Əbdül Fəttah Fümeyn qeyd edir ki, Gilanın Biynopiş nahiyəsində davam edən müharibə nəticəsində, qarət, talan və günahsız insanların öldürülməsi, ifrat dərəcəsinə çatmışdır, belə bir vaxtda Tonikabon hakimi Şərəf xan Əhməd xanı ələ gətirərək Lahcana, Məsum bəyin yanına göndərdi (86, 31-32).

Beləliklə, məlum olur ki, istər Əmir Şərəf və istərsə də başqa Qızılbaş sərkərdələrinin qələbəsinə Xan Əhməd Gilaniyə və onun tərəfdarlarına qarşı ümumi xalq narazılığı təmin etmişdir. Çünki Xan Əhmədin əsarətində olan xalq kütləsi I Şah Təhmasibin ordusuna xilas-kar bir qüvvə kimi baxaraq, ona hər vasitə ilə yardım edirdilər. Xan Əhməd Gilani və onun tərəfdarları məğlub oldular, şah

qüvvələri isə qalib gəldi.

İskəndər Münşi də Bidlisinin Tonikabon hakimi olmasını qeyd edir (47, 141). Fümeyni isə öz əsərində Səfəvilərin Xan Əhməd Gilaniyə qarşı apardığı hərbi səfərdə iştirak edən sərkərdələrdən bəhs edərək Əmir Şərəfi də o sərkərdələr sırasında göstərir.

Sonra Fümeyni 1594-cü il hadisələrindən bəhs edərək, düzgün olmayaraq belə bir məlumat verir: «Şah Abbassın əmrilə Qəmbər sultan, Kuzbənklü, Nemətullah Sultan Sofi və Tonikabon hakimi Şərəf Xan, yağlıları cəzalandırmaq üçün Biynopiş nahiyəsinə hərəkət etdilər». Halbuki (86, 128) həmin dövrdə Şərəf xan Tonikabonda deyil, öz irsi əmirliyi Bidlis vilayətində idi (76, 453-454).

Beləliklə, Şərəf xan İranda olduğu zaman az fasilələrlə təxminən 15 il müxtəlif əyalət və vilayətlərdə hakim olmuş, qalan vaxtını isə Səfəvilər sarayında xidmət etmişdir. Şərəf xanın Gilanda göstərdiyi xidmətlər I Şah Təhmasibin yanında onun hörmətini artırır və şah daha Şərəf xana inanırdı. Şərəf bu hadisəni şe'rlə belə təsvir edir.

صاحب نظران انیس شاهان باشند
مقبول دل جهان پناهان باشند
هم بر جگر ستمگران نیش زنند
هم مرهم ز خم داد خواهان باشند

(72,452; 121, 462)

(Tərcüməsi: Mütəfəkkirlər şahların münisi olurlar, onlar şahların ürəyinə yol tapan olurlar.

Həm zalimlərin ürəyinə niş vururlar, həm də məzlumların dərdlərinə dərman olurlar).

Əmir Şərəf bu şeirlə I Şah Təhmasibin ürəyinə yol tapdığını və onun hörmətini qazandığını göstərir. Şərəf 7 il Gilanda (1568-1576) qalır. Lakin oranın havası dağlıq rayonlarda yaşamağa adət etmiş Ruzəki qəbiləsinə uyğun gəlmir və müxtəlif xəstəliklər nəticəsində çoxları öldürdü. Müəllif göstərir ki: «Bu cəhəti nəzərə alaraq, I Şah Təhmasibə müraciət edib Gilandan evəz olmağımı xahiş etdim və şah buna razılıq verdi» (76, 453; 97, 377).

(Ardı gələn sayımızda)

Əvvəli ötən sayımızda

Süleyman Dəmirəl: - İlham Əliyev səhnədə görünməzdi. Yəni atası iş başında olanda, o görünməzdi. Amma tanış olmuşduq. Çox yaxşı münasibətlərimiz var, çox yaxşı dostluğumuz var. Atasının əmanətini yaxşı saxlayır. Azərbaycanda sülhü, barışı, bərabərliyi qoruyur. Ən önəmlisi budur. Azərbaycanın memarlığı və inşaatına böyük xidmətləri olub. Amma mən bir şey deyim. Bakı-Tiflis-Ceyhan boru xətti, daha sonra Bakı-Ərzurum xətti Azərbaycanın yeraltı sərvətlərinin dəyərləndirilməsinə yardımçı olub. Bakı-Ceyhan xəttinin arxasında üç insan var – hörmətli Əliyev, mən və Klinton. Bu bizim başçılığımızla olub.

Vahid Mustafayev: - Dediniz ki, Heydər Əliyevlə qeyri-rəsmi görüşləriniz tez-tez olub. Axşamlar telefonla danışırıdınız. Bu gün Süleyman Dəmirəl var. Allah rəhmət eləsin, Heydər Əliyev yoxdur. Ona görə bir Azərbaycan xalqı olaraq, istədik bilək, o sizinlə danışanda Azərbaycanı necə görmək istəyirdi, nə

istiqləməkdir.

Vahid Mustafayev: - Sizcə, o istiqamətin özəyində nə durur? Bu, Heydər Əliyevin hansı düzgün hərəkətlərinin nəticəsi oldu?

Süleyman Dəmirəl: - Heydər Əliyev

lar üçün elədiklərinə görə xalqın könlünü qazanmışlar.

Vahid Mustafayev: - Bu mövzuda Heydər Əliyev sizə bir şey deyirdi ki, məndən sonra İlham Əliyev olsun...

Süleyman Dəmirəl: - Xeyr! Heç nə

Kürd məsələsi var, PKK terroru var, bütün bunlara rəğmən, görürsünüz ki, Türkiyədə hər şey işləyir. Tələşə və tələsikliyə lüzum olmadan hər şey yerindədir.

Vahid Mustafayev: - Siz indiki konstitusiyaya dövründə baş nazir olmusunuz. Bu konstitusiyaya sizə işləməyə mane olurdu?

Süleyman Dəmirəl: - Biz konstitusiyaya ilə bağlı çox mübahisə aparırıq. Əvvəldən, Osmanlıdan bəri mübahisə edirik. 1876-cı ildə, 150 ilə yaxındır ilk konstitusiyaya qəbul edilib. Ondan sonra 1924-cü ildə, 1960-cı ildə, 1981-ci ildə konstitusiyaya... Mən, "Bir şey eləyəcəyəm və konstitusiyaya ona mane olacaq" deyər fikri ilə razı deyiləm. Amma konstitusiyaya artıq xalqın dilinə düşüb. Türkiyə bir konstitusiyaya yaradacaq. Konstitusiyaya bir möcüzə deyil, qanun möcüzə deyil. Mühüm olan məsələ qanunları yerinə yetirməkdir. Amma Türkiyə çox yaxınlarda bir konstitusiyaya yaradacaq.

Vahid Mustafayev: - Bu il ediləcək?

Süleyman Dəmirəl: - Bu il də olmasa, gələn il olacaq.

Vahid Mustafayev: - Bir ağsaqqal kimi sizin Azərbaycana nə tövsiyəni

“Elçibəyə, Heydər bəyin vəzifəyə gətirilməsini mən söylədim”

deyirdi, öz arzularından sizə bəhs edirdimi?

Süleyman Dəmirəl: - Bəli, Azərbaycanın bazar iqtisadiyyatının inkişafı və dünyaya açıq bir məmləkət olması, Azərbaycanın Qərb ölkələri ilə yan-yanı durmasını istəyirdi. Həmişə bunu istəyirdi. Və biz Azərbaycandan tələbə gətirdik, Azərbaycana da tələbə göndərdik. O zaman məqsədimiz, Azərbaycan dünyaya qapalı olduğu zaman Türkiyə nələr eləmiş, onu görmələri idi. Və o tələbələrin böyük bir hissəsi həm Azərbaycan, həm Türkiyədə iş başındadır. Ən yaxşı layihələrdən biridir. Sonra çox böyük iş birliyi qurduq. Məsələn, bizdə incəsənət bir az zəif idi. Bu gün bizim universitetlərin bir çoxunda rəsm, heykəltaraş, musiqi müəllimlərinin çoxu azərbaycanlılardır.

Vahid Mustafayev: - Süleyman bəy, siz böyük siyasətçisiniz. Demək olar ki, Türkiyənin müasir həyatında sizin çox böyük rolunuz olub. Regionda da inkişafın, sülhün bərqərarında çox böyük rolunuz olub. Yəqin bu gün də izləyirsiniz. Azərbaycanın bugünkü durumunu görürsünüz. Sizcə, Heydər Əliyevin istədikləri bu gün Azərbaycanda yer alırmı?

Süleyman Dəmirəl: - Bəli! Məsələ budur – millətin həyatında 5 il, 8 il bir şey deyil. Bir şey başlasa bitəcək. İstiqamət çox doğrudur. Yəni istiqamət barış, bazar iqtisadiyyatı, xüsusi təşəbbüsə və xarici sərmayəyə önəm vermək və xarici bazarlara çıxmaqdır. 1992-ci ildə Azərbaycanın heç bir təşəbbüsü yox idi, girişiniz yox, iş adamı yox idi. Marksistdən iş adamı olmayacaq axı. Amma bu gün Azərbaycanda xeyli iş adamı var, Türkiyədə də azərbaycanlı iş adamları var. Çox sevinməli bir haldır. O

bir dəfə iqtidara gəldi, "Mən buradan qalxmaram" demədi. Vaxtı gələndə seçkiyə getdi. Və Heydər Əliyev təzyiqlənmədi. Heydər Əliyev ilhamını xalqdan aldı və hələ də davam edir. Heydər Əliyev Qərb dövlətlərinin etdiyi doğru hərəkətləri etdi. Etdiyi budur.

Vahid Mustafayev: - Bəs çətin dövrləri, xəstələndiyi dövrləri, Türkiyədə Gülhanədə qaldığı dövrləri - sizin də bu işlərdə böyük zəhmətiniz oldu – sonra Amerikada... Bu zaman siz onunla danışırıdınız?

Süleyman Dəmirəl: - Danışdırdım. Gülhanədə hər gün danışdırdım.

Vahid Mustafayev: - Nə deyirdi sizə, nə düşünürdünüz?

Süleyman Dəmirəl: - Məmləkətinə baş verənləri izləyirdi. Sağalacağına əmin idi. Amma sağalmadı. Burada şəfa oldu, amma sonra...

Vahid Mustafayev: - Düşünürdünüz ki, rəhmətə gedər? Və ondan sonra?

Süleyman Dəmirəl: - Xeyr. Dövlət adamları onu düşünməzlər.

Vahid Mustafayev: - Belə olan dönmədə hakimiyyətə onun oğlu İlham Əliyev gəldi. Bunu siz necə görürsünüz?

Süleyman Dəmirəl: - Yaxşı görürəm. Yaxşı eləyib, yaxşı da eləyir.

Vahid Mustafayev: - Nəyi yaxşı görürsünüz, bir siyasətçi kimi, yüksək rəngli siyasətçi kimi, qrossmeister kimi...

Süleyman Dəmirəl: - Məmləkət rahatdır, Azərbaycan rahatdır, gərginlik yoxdur. Belə də demək olar ki, gərginlik var, amma qopacaq şəkildə yox. Hər gün küçələrdə nümayişlər, mitinqlər yoxdur, mətbuatın, müxalifətin şikayətləri – şikayət hər yerdə var, biz də burada şikayət edirik - o dərəcədə deyil. Memarlıq və inşaat işləri gedir. Xalq ac deyil, xalq toxdur. İstər Heydər Əliyev, istərsə də İlham Əliyev qaçqın-

deməmişdi. Çünki getmək niyyəti yox idi ki, yerinə kimi qoysun...

Vahid Mustafayev: - Sizin ikinci vətəniniz Azərbaycandır. Biz bunu ürəkdən deyirik. Siz ikinci vətəninizə nə vaxt gəlmək niyyətindəsiniz?

Süleyman Dəmirəl: - İlham Əliyev hər il mənə üç dəfə dəvət etdi. Mən sonuncu dəfə Heydər bəyin vəfatından sonra yasa gəldim. Bir dəfə də 2007-ci ildə orada türk dünyasının toplantısı oldu, ora gəldim. Bu il Azərbaycan dövlətinin qurulmasının 20-ci ildönümüdür. İndidən təbrik edirəm. İlham Əliyev böyük bir dəvət qurdu. Dünyada məşhur olan insanları dəvət etdi. Orada böyük bir toplantı olacaq. Mən də dəvət edilmişəm. İnşallah, oktyabrın 10-11-də orada olacağam. Mən Azərbaycanın şimal hissəsini – Şəki, Gəncəni, ondan sonra bir az da aşağı hissəsini - Araz vadisindəki bölgələri görmək istəyirəm.

Vahid Mustafayev: - Yəqin Bakıda olarkən bizə bir dəfə də müsahibə verərsiniz...

Süleyman Dəmirəl: - Əlbəttə, məmnuniyyətlə.

Vahid Mustafayev: - Bir sualım da var, mövzudan kənar. Amma Azərbaycanın ürəyini ağrıdan bir məsələdir. Türkiyənin bugünkü vəziyyəti – hərbiçilərlə, istefalarla olan durum... Bunun sonunu görkəmli bir siyasətçi və prosesləri öncədən görə biləcək insan kimi necə görürsünüz.

Süleyman Dəmirəl: - Türkiyə böyük bir ölkədir. Bu cür məsələlərlə Türkiyə batmaz. Komandan istefa verib, ertəsi gün onun yerinə birini təyin edirlər, Türkiyə yoluna davam edir. Heç kim əvəzolunmaz deyil. Türkiyədə 350 general var. Amma Türkiyənin daxilində məsələlər var, məhkəmələr var, ordu dövlətə əl qoyacaq deyər məhkəmələr var, bunlar Türkiyəni bir az narahat etdi.

var?

Süleyman Dəmirəl: - Azərbaycana... Rahatlığı, sakitliyi, böyüməyi, inkişaf etməyi, zəngin olmağı, qardaşlığı, birliyi davam etdirin. 10 il sonra başqa Azərbaycan olar. Sovet idarəçiliyi üzündən həyata keçirilməyən işlər 10 il ərzində ediləcək. Elmdə, bilikdə çox yaxşısınız. Xalq çox gözəl xalqdır. Həyatsevər, çalışqan xalqdır.

Vahid Mustafayev: - Ordu və hökumət məsələsində bir qorxumuz var ki, bunun məntiqi əsası yoxdur, amma biz elə fikirləşirdik ki, Türkiyə ordusu Azərbaycanı hər zaman qoruyar. Yadırdadırmı, türk ulduzları gəlmişdi... Və indi orduda bu hadisələr olandan sonra Azərbaycanda bir balaca qorxu var ki, ermənilərlə sərhədlər açıla bilər.

Süleyman Dəmirəl: - Heç həyəcanlanmayın. Türkiyənin baş naziri Bakıya gəlir və Məclisin qarşısında çıxış edib deyir ki, bu məsələ həll olunmadıqca, biz sərhədləri açmarıq. Daha nə olmalıdır? Türkiyə Ankarada Çankaya məhəlləsinin muxtarını göndərmir ki... Bunu baş nazir gedib deyir. Mən sizə bir şey deyim, bunları İlham bəyə də deyirəm: Türkiyə ilə Azərbaycan dost olmaqdan başqa bir şey edə bilməzlər. İki qardaş arasında sürtünmə olur. Bunu böyütmək lazımdır. Türkiyədən sizə zərər gələcəyinə inanmayın. Sizdən əvvəl türk xalqı onun qarşısına çıxar. Protokollar vaxtı elə də oldu. Həyata keçirə bildilər? Mən bizim buradakı adamlara da deyirəm. Küçədəki azərbaycanlıya, Anadolu insanının məsələləri dərhal, həm də müsbət həll olunmalıdır. Burada dostluq dövlətlə dövlət, millətlə millət arasındadır, iqtidarlara bağlı deyil. Biz rəhmətlik Heydər Əliyevlə dedik: "Bir millət, iki dövlət"ik. Və əbədi bir dostluq...

Təşəkkürlər!

Meclîsa bajêr dê li ser ewlekariya Kerkûkê biryar bide'

Serokê Rêveberîya Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî, li ser ji Îraqê xwepaşvekişandina hêzên amerîkî daxuyanîyek da çape-menîyê. Barzanî, da

hêzên amerîkî di warê ewlekariyê de pirs-girêk çênebin, ew ê bi hikûmeta navendî re xebatekê bimeşînin û hêzên xwe yê ewlekariyê ji bo ewlekariya Kerkûkê tehsîs bikin.

Barzanî, da zanîn ku, ew ê destûr nedin wê yekê ku teror bikaribe Kerkûkê ji xwe re vegeştinê qadeke vekirî.

Barzanî, di berdewamîya daxuyanîyên xwe de weha axivî:

"Divê em Kerkûkê ji bo aşitîyê bikin sem-bola jîyanê. Ev yek jî bi pejirandina me ya hevûdin gengaz e. Kerkûk, warê karesatê ye. Hin kesan demografî û avahîya civakî ya Kerkûkê guherandin. Divê em vê birînê bikewînin."

Barzanî, di dawiyê axavtina xwe de bibîranî ku, dê meqamê ku ji bo ewlekariya Kerkûkê biryar bide Meclîsa Bajêr ya Kerkûkê be.

'Êşa Wanê dilê min peritand'

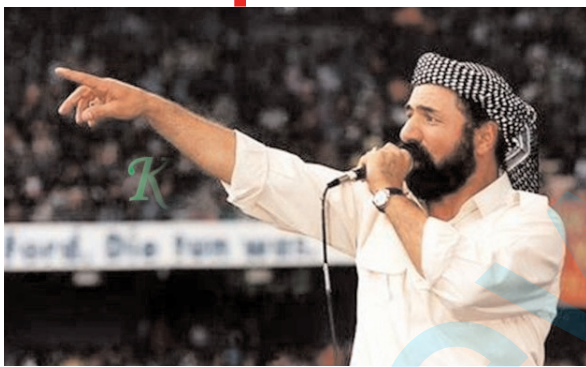
Hunêrmendê navdar Şivan Perwer, li ser karesata erdheja Wanê hest û nêrînên xwe bi ajansa nûçeyan a Cihanê re parve kir. Perwer, ji bo hemû alîkarîyên ku li Wanê hatî kirin, spasîyên xwe pêşkêş kir û xwest li hember vegotinên nijadperest kesên xwedî wijdan jî dengên xwe bilind bikin.

Perwer, ji bo qurbanên erdhejê sersaxî li gelê kurd kir û ji bo birîndaran jî şîfa

xwest.

Perwer, bang li patronên medyayê jî kir ku, êdî rê nedin xwedîyê wê zihniyeta ku Ahmet Kaya lîng kirine. Perwer daxuyanîyên spîkerên tirk yê nijadperest ku di pêvajoya erdheja Wanê de li ekranên televizyonan anîbûn ziman şermezar kir û got, heger aşitî bê xwestin, wê demê divê li hember van kesan deng bê bilindkirin.

Perwer hestên xwe weha anî ziman:

"Rewşa birayên min yê Wanî dilê min peritand. Ji bilî dezgehnan, rêxistinên sivil û kesên mîrxas tev bi hev re seferber bûne û şevûroj bi hêvî hewl

didin ku kesên ku hîn di binê enkazê de mane xelas bikin... Ez rêza xwe pêşkêşî wan kesan dikim ku bi helwestên xwe li cem mirovahîyê cig digrin."

Bahçelî: Kesên dibêjin 'dora girînê ya wan e' bêurt û ocax e!

Devlet Bahçelî li ser şîrove û gotinên hin nijadperestên tirk û bernameçêkerên TV'yan jî wiha got: "Di rojeke wiha de kesên ku lêvekariyê/cudakariyê geş dikin û nêzîktêdayînen bi rengê 'dora girînê ya wan e', em bi bêurt û acaxiyê bin av dikin. Ev gotin li cem me gotinên wiha ne ku divê bêne naletkirin"

Serokê Giştî yê MHP'ê Devlet Bahçelî, kesên ku ji bo erdheja li Wanê gotinên 'dora girînê ya wan e' kirine, riswa û şermezar kir û got ku ew kes 'bêurt û ocaxiyê' dikin.

Bahçelî di axaftina koma partiya xwe de behsa erdheja li Wanê jî kir. Serokê Giştî yê

MHP'ê diyar kir ku piştî ew bi erdhejê hesiyane, wan yekser komisyoneke ji partiya wan a ku ji Alîkarê Serokê Giştî yê MHP'ê û Parlamenterê Yozgatê Sadir Durmaz, Alîkarê Serokê Koma MHP'ê Oktay Vural û Endamê Lijneya Bilind a Navendî Osman Durmuş pêk

tê şandîye Wanê.

Devlet Bahçelî li ser şîrove û gotinên hin nijadperestên tirk û bernameçêkerên TV'yan jî wiha got: "Di rojeke wiha de kesên ku lêvekariyê/cudakariyê geş dikin û nêzîktêdayînen bi rengê 'dora girînê ya wan e', em bi bêurt û acaxiyê bin av dikin. Ev gotin li cem me gotinên wiha ne ku divê bêne naletkirin."

Şayanê gotinê ye ku piştî erdhejê di serî de pêşkêşkara bernamêya ATV'yê Muge Anli, çend spîkerên televizyonan gotinên çawa ku oxşikê xwe bi erdhêjê bînin, anîbûn ziman û ev yek jî bibû sedema nerazîbûnan.

Li Amedê bi hezaran kes ji bo cenazeyên gêrillayan meşîyan

Di bin bang û pêşengîya BDP'ê de li Amedê bi hezaran kes meşîya û dikanan derebeyên xwe anîn xwar. BDPyê ragihand ku, 24 cenazeyên ku li morga Meletîyê tene girtin cenazeyên gêrillayan e û dewlet naxwaze van

cenazeyan li malbatên wan vegeştin. Li ser banga BDP'ê, îro bi hezaran kes li Amedê hatin cem hev û xwestin bimeşin. Lê hêzên ewlekariyê yê tirk mudaxaleyî meşvanan kirin.

Berdevkên BDP'ê diyar dikin, cenazeyên ku li morga Adli Tip a Meletîyê tene girtin aîdî gêrillayan HPGyê ne û nedayîna van cenazeyan a malbatên wan tê şermezarkirin. Li hêla din, di meşa îro ya Amedê de, polîsan bi copan mudaxaleyî parlamenterên BDPyê yê Mûşê Demir Çelik û parlamentera Batmanê Ayla Akat Ata kirin.

Hêzên ewlekariya tirk, bi sedan polîsên çewîk û bi wesîteyên zirxî derûror li girseya meşvan girtin; bi bombeyên gazê, ava tazyîkî û bi copan mudaxaleyî girseyê kir. Ajansên nûçeyan radighînin ku li Amedê hîn bûyer berdewam in...

Li Çewlikê teqîneke mezin: 3 mirî 20 birîndar

Îro danê nîvro li navenda Çewlikê li nêzîkî avahîya AKPyê teqîneke mezin pêk hat; li gor ragihandinên pêşîn 3 kesan jiyana xwe ji dest dan û qasî 20 kesan jî birîndar hene. Tê ragihandin ku teqîn, di encama çalakîyê xwekujîyê de pêk hatîye.

Wilayeta tirk ya Çewlikê di derbarê bûyerê de diyar kir ku, jinekê ev çalakî lidarxistiye û ji bilî mirî û birîndaran xesareke mezin gihandiye avahiyên derdora cihê bûyerê. Herweha tê gotin ku, navên kesên ku di çalakîya teqînê de jiyana xwe ji dest dane, Mehmet Çubuk û Hanefî Yıldız in.

Hewlêrê jî ji bo Wanê kampanyayêke alîkarîyê da destpêkirin

Paytexta Herêma Kurdistanê Hewlêrê, bi boneya alîkarîya mexdûrên karesata Wanê kampanyayêke alîkarîyê da destpêkirin. Kampanayaya ku li parka bajêr ya Hewlêrê hatî destpêkirin, ji aliyê dezgeheke sivil ve tê organîzekirin û dê hefteyekê bidome.

Qasê ku malpera rûdaw radighîne, amadekarên vê kampanyayê ragihandine ku, ew ji bo van alîkarîyan bi sefareta tirk ya Hewlêrê re ketine têkilîyê û ji wan re hatiye gotin ku, ji bilî alîkarîyên diravî (pere) tu tiştên din dê neyên pejirandin. Lê kampanya bi şeweyên curbêcûr berdewam dike.

Demirtaş: Alîkarî qet negihîştîye gundan

Hevseroê Giştî yê BDP'ê Selahattin Demirtaş, li ser erdheja Wanê axivî û da zanîn ku, gundên ku zelzele jiyane hîn ji alîkarîyê mehrûm in.

Demirtaş, piştî navenda Wanê çû serdana gundên Wanê û yê navçeya Erdîşê û di derbarê çavdêriyên xwe de diyar kir ku, hemwelatîyên li vê derê di nava bêçaretîyê de li benda alîkarîyê ne û hîn nikarin miriyên xwe binax bikin.

Demirtaş weha domand: "Em ji doh ve dengê xwe derxistin. Em ne li dû berjewendîyên siyasî ne, lê qasê ku me li vê derê dîtî, alîkarî neçûye tu gundekî. Li vê derê piştî erdhêjê faciayêke din tê jiyandin."

Demirtaş, piştî ziyareta xwe ya navenda Wanê jî ev daxuyanî dabû çape-menîyê: "Alîkarîyên ku gihîştîne bajêr hatine belavkirin, lê hîna gelek karê me hene, gelek gund bi erdê ve bûne yek. Alîkarîyên ku tene bajêr, bi awayeke wekhev nayên belavkirin. Heger wilayet, şaredarî û sazîyên sivil dest bidin hev, dê di demeke kurt de alîkarî bigihîje hemû hemwelatîyan. Ji bo herkesê ku bûyî alîkar, em spasîyên xwe pêşkêş dikin. Ji hemû alîkarîyên ku ji deverên cuda yê Tirkîyê tene bêna biratîyê tê."

Rizgarî Online

Dêra Ermenîyan ya li Amedê ji îbadetê re vebû

Dêra Surp Giragos a Ermenîyan ku 350 sal berê hatibû avakirin û demek dirêj e ji ber bêxwedîyê hatibû wêrankirin, piştî ku Şaredariya Bajêrê Mezin restore kir deriyê xwe ji nû ve ji îbadeta bawermendên Xirîstîyan re vekir. Êdî li Amedê dê naqos (zengila Dêrê) û ezan (banga mele) bi hev re bilind bibe. Dêra Surp Giragos a Ermenîyan ku 350 sal berê li Amedê hate avakirin, piştî Ermenîyan ji Amedê ji ber zilm û zorê koçber kirin demek dirêj deriyê xwe ji îbadetê re girt û demekê wêran bû. Dêra ku demekê wêran ma, piştî ku Şaredariya Bajêrê Mezin a Amedê ji nû ve restore kir, îro bi merasimekê ji xizmeta îbadetê re vebû. Girseya ku di nav wan de Parlamenterên BDP'ê a Amedê Altan Tan û Leyla Zana, Şaredarê Bajêrê Mezin a Amedê Osman Baydemîr, Şaredarê Navçeya Sûrê yê Amedê Abdullah Demîrbaş û Metropolîta Suryaniyan a Mêrdînê Salîba Ozmen jî beşdarî merasima/rêwresma vekirîna bûn. Piştî dengê naqosê ji Dêrê bilind bû, derbasî hundirê Dêrê bûn.

Hejarê Şamil

hejare_shamil@hotmail.com

Çok mu aykırıyım? Sanmıyorum. Elbette, buna siz karar vereceksiniz.

Wan'daki deprem, "Türkiye" denen devletin "sınırları" içinde yaşayan insanların en az yarısını sevin-dirmişti. Bundan hiçbir kuşum yok-tur. Çünkü onları dost gören bizler, onların ebedi düşmanlarıyız. Laflarına aldanmayın, ebedi düşmanlarıyız. Ebedi! Tarih böyle kurgulanmış.

Adamlar saklamıyorlar, köşelerinde yazıyorlar; bizlerin "hızlı artışı" onları fevkalade rahatsız ediyor. "Hızlı ölümümüz" onlar için Tanrının "lütfüdür".

Bugün e-mile adresime asıl Türklerden şu içerikli en az 20 mektup geldi: "Sözde özgürlük istediğiniz için Allah'ın cezasını kabul edin!" Aynen bu fikri ihtiva eden cümleleri okumak zorunda kaldım. Ve kabul ettim. Çünkü beklediğim davranıştı. "Asıl Türk'ten" bu beklenir. Ve bir de ve... ben köken olarak yarı Amed'li, yarı Wan'lıyım. Dedelerimin yurdudur Wan. Orada ölenlerin çoğu üçüncü, dördüncü dedelerimin kardeşleridir.

Bu deprem ABD'de olsaydı... Kaliforniya'sından Washington'una kadar tüm Amerikalılar seferber olurdu. Rusya'da olsaydı... Sadece Rusya Federasyonu sınırları içerisinde yaşayanlar değil, Rus'ları sevmeyen Gürcistan'ından, Rus'lardan nefret eden Moldova'sına kadar on binlerce insan, araba, iş makinesi... ile sayılı saatler içerisinde afet bölgesine ulaştırılırdı. Çin'de

Wan Depremi ve...

olsaydı... Aynı seferberlik olurdu. Dünyanın her yerinde aynı manzara ile karşılaşırıldık.

Türkiye'nin özelliği ne? Türkiye'nin özelliği: SHOW!. TV, gazete ve hükümet Show'u. Ki, usanmadan bunu yapıyorlar.

"Allah'ın gazabı", birbirinden hazzetmeyenleri bile omuz omuza dayandırır.

Ankara'sından, İstanbul'undan Wan'a yardım gönderilmesi "Türk halkının büyüklüğünü" göstermez.

Tanrıma yemin ederim ki, İstanbul AKP belediyesinin Wan yardımları üç-beş yıl sonraki seçimlerde Wan'dan oy devşirmek içindir. Yüce Allah'ıma yemin ederim ki, İzmir CHP belediyesinin "Wan acısı", Wan'dan üç beş oy çalmak içindir.

Ankara'dan gelen ekip kaç can kurtardı ki?! İstatistik verin! AKP versin, CHP versin! Bütün canlar, Ankaralılar Wan'a gelmeden önce kurtarıldı. Ankara'lıların görevi ceset çıkarmak olacak Wan'da. Ki, onlara bu yakışır.

Onların çalışmalarını TV'den bile izlediğimizde sanki pikniğe gelmiş gibi davrandıklarını rahatlıkla görebiliyoruz.

Televizyonları?! Aman Allah'ım!

Ne müthiş bir ŞOW! 24 saat canlı yayın! Bu ki, bu bir rezalettir. Ölüm-ler üzerinden yapılan TV SHOW rezaleti.

"Bizi Diyarbakır belediyesi yediri-yor" diyen bir vatandaşın ağzından lafı alıp "Tüm Türkiye ayakta" sözünü ekleme görevini yerine getiren muhabirlerin telaşına bakın!

Wan'lıların annelerinden doğarken sahip olduğu haklara tükürmek bile istemeyenlerin Wan'lıların enkaz altındaki canlarına sahiplenmesine bir bakın. Ne yaman bir sahtekârlık bu.

AKP'nin ATV televizyonunda fahişe yüzlü ve davranışlı, ismini ağzıma alıp dilimi kirletmek istemediğim AKP sarışını kadın şöyle diyor: "Canımız istediğimiz zaman böyle taş atıyoruz, kuş avlar gibi dağlarda vuruyoruz sonra bir şey olduğu zaman hadi mehmetcik gelsin, polis gelsin diyoruz. Biraz da dengeleri kuralım... Böyle zor günlerde canım cicim deyip yardım isteye-

ceksin. Biraz da insanlar haddini bilsin diyeceğiz".

Vallahi o sarışına "helal olsun" dedim. Türk'ün Kürd'e karşı asıl ve özlü duygularını mükemmel bir biçimde dile getirdi.

Ne var ki, bu "Wan'lı günlerde" Sovyetler artığı Rusya'da, ABD'nin geri bahçesi Meksika'da merkezi bir TV'de böyle konuşan sarışını fahişe pazarlığına sürür ve gecesi on dolara çalışmaya zorlardı. Ve bir de ne var ki, TC'de bu sarışınlar yıllar boyunca Erdoğan sarışınları olarak on bin dolar ücretle görev başında bulunacaklardır. İşte Türkiye ve Meksika, Rusya farkı.

Bu faciayı, trajediyi Türk basınının nasıl bir "ŞOW'a dönüştürdüğünü" izlemek Kürdü aptal yerine koyanların

Öte yandan akilsiz, fikirsiz Kürdleri parmağında oynatan Türk devletinin Kürd faciası üzerindeki ŞOW'undan sarsılmış durumdayım.

Beş on günlük ŞOW'unuzdan sonra Wan'lılar aylar değil, yıllar boyunca sizin kirli devletinizin kapılarında on, on beş dolar için sürünecekler. Süründüreceksiniz onları.

ATV'li sarışın böyle olacağını çok mükemmel ifade etmişti.

Bugün Hewler'in yarısı Wan'da olmalıydı. Barzani'lerin Selahettin'i, Wan'da karargah kurmalıydı. Maalesef! Bizimkilerde de bir iş yok.

Üç-beş gün önce Erdoğan'ın acil çağrısıyla Ankara'ya gelip ortalama "Em êrişâ PKK bi tindî mehkûm dikin" diyen Neçîrvan Barzani'nin aşiretsel

"aptal Kürdlerden" çok da kötü olmadıklarını kafamıza balyoz gibi vuruyor. Bundan ders çıkarmalıyız ve yaşam defterimizin bir köşesine kaydetmeliyiz

Wan'da "Tanrının hükmüyle" kardeşlerimiz ölüyor, ölmeye devam ediyor. Enkaz altında üçlü sıfırlarla ifade edilecek ölülerimiz var. Onların çoğunun fahtesini okuyacağız.

Ben onlara "Allah'tan rahmet" dilemeyeceğim. Çünkü birkaç yüz yıldır Kürd halkı Allah'ın rahmetini hiç hissetmedi.

Senin Allah'ınla işim yok, ben kendi Allah'ıma isyan ediyorum.

gözü pekiğini, ulusal öngörüsüz-lüğünü "bi tundî" kınadıktan sonra şu kelimeyi sarf etmek istiyorum: Allah bizi "Büyüklerimizden" korusun.

Wan'lı zelzelezadelerimize ise inadına sahtekar Erdoğan'ın içi boş Allah'ından değil, Zerdüş'tün Tanrı'sından rahmet dileyeceğim. Zerdüş'tün Tanrısı onlara cennetin kapısını açar inşallah.

Erdoğan sahtekarına bundan fazla nasıl dokundurabilirim ki. ...

Tek olan Allah yardımcımız olsun. Wan'lılarımızın yardımcısı olsun. Olur inşallah.

kurdistan-post

24 Gerillanın Kimlikleri Açıklandı

Halk Savunma Güçleri (HPG) 22 Ekim günü Çukurca'nın Guze Reşê ve Gunde Pîre alanlarında başlatılan ve kimyasal silahların kullanıldığı hava saldırıları ve şiddetli çatışmalar sonucunda en az 24 gerillanın hayatını kaybettiğini duyurdu. HPG 11 gerilla ile da çatışmaların ardından irtibat kuramadığını bildirdi.

HPG Basın İrtibat Merkezi (HPG-BİM) tarafından yapılan açıklamaya göre Malatya Adli Tıp Morgu'ndaki 24 cenaze Çukurca'da hay-

atını kaybeden HPG gerillalarına ait. Açıklamada yapılan araştırma sonucunda çatışmalar sırasında napalm bombaları ve kimyasal silahlar kullanıldığının tespit

edildiği kaydedildi.

ÇAREYİ KİMYASAL SİLAHLARDA BULDULAR

Açıklamada olayın ayrıntılarına yönelik olarak şu bilgiler verildi: "Hakkari ve Çelê güçlerimizden oluşan 35 kişilik birliğimizin büyük bölümü hava saldırılarında ve kullanılan değişik silahlar sonucu şehit düşmüştür. Atılan değişik tonajlı kazan bombalarının çökerttiği bir kaya kümesinin altında kalarak şehit düşen arkadaşlarımız dışında birçok arkadaşımız da iki gün boyunca faşist

düşman birliklerine karşı kahramanca direnmiş ve çatışarak şahadete ulaşmıştır.

Bu yoldaşlarımızın direnişi karşısında şaşırarak, direnişi kıramayan çağdışı insan müsvetteleri ancak yasak silahları devreye koyduktan sonra yoldaşlarımızı şehit düşürebilmiştir.

HPG tüm insan hakları örgütleri ve demokrat kurum ve kuruluşları kimyasal silah kullanımına ilişkin inceleme başlatılması çağrısında bulundu.

Масуд Барзани: курды готовы к войне за независимость

Курдский президент Масуда Барзани в среду сказал в интервью телеканалу "аль-Арабия", что курды готовы к войне за независимость.

Он утверждал, что решение о том, будет ли Курдистан независимым государством или частью Ирака, должно быть принято не им, а на референдуме.

"Мы будем приветствовать и поддержим результате референдума, в котором люди Курдистана выявят свою волю",

сказал Барзани. "И мы готовы заплатить цену, даже если это означает войну".

Однако Барзани пообещал, что курды не будут принимать участие в гражданской войне, и что они рассчитывают занять место в Ираке после вывода американских войск.

В минувшие выходные, Иззат Шабандар, лидер правящей Коалиции правового государства, предложил, чтобы курды провозгласили независимое госу-

дарство и поставили спорные районы под национальный контроль, так как "никакого удовлетворительного для обеих сторон решения не может быть достигнуто, пока сохраняется проблема спорных районов".

Эта идея была немедленно отвергнута Коалицией блоков Курдистана. "Курдские лидеры не думают сейчас об этой проблеме, и мы решили остаться в рамках федерального единого Ирака, и мы очень заинтересованы в реализации Конституции и уважении единства и суверенитета Ирака", заявил представитель КБК Муайид Тайеб.

Дебаты о независимости совпали с приездом новой курдской делегации в Багдад для переговоров о нерешенных вопросах между федеральным правительством и правительством Курдистана. Одной из тем переговоров станет судьба спорных территорий.

Ранее в среду, Барзани заявил, что он совершит визит в Киркук, прежде чем он направится в Иран на следующей неделе.

Встреча в Иране М.Барзани и Хаменеи

В рамках своего визита в Исламскую Республику Иран, делегация Курдистана во главе с президентом Масудом Барзани встретила в воскресенье с лидером Исламской революции аятоллой Сейедом Али Хаменеи.

В ходе встречи они обсудили двусторонние отношения между Курдистаном и Исламской Республикой Иран.

Как ожидается, курдская делегация встретится с председателем Меджлиса Ирана (парламента) Али Лариджани, президентом Махмудом Ахмадинежадом и некоторыми иранскими чиновниками.

Дениз: Турция разрушает села Р.Курдистана

Официальный пресс-секретарь РПК Ахмед Дениз сообщил в наше агентство: «Мы, как освободительное движение на севере Курдистана, считаем, что путем насилия наша проблема с Турцией не решается и диалог является наилучшим способом для урегулирования проблем».

Дениз добавил, что боевые действия между РПК и Турцией до сих пор делают ситуацию еще хуже, и мы считаем, что ни мы, ни Турция не можем ликвидировать друг друга. «Мы уже семь раз объявили одностороннее прекращение огня, но Турция в ответ на наше предложение начала активизировать свои бомбардировки против нас и мы до сих пор не воюем, а защищаемся».

Он добавил, что бомбардировки ВВС Турции приграничных районов регионального Курдистана не нанесли никакого вреда РПК, они лишь наносят ущерб областям и сеют страх среди граждан приграничных областей Курдистана.

Что касается решения РПК и ее отношения с ее лидером Оджаланом, Ахмед Дениз сказал, что Оджалан - это красная линия, и все наши решения проходят через него и без Оджалана нет никаких решений.

Турция снова бомбардирует границы Р.Курдистана

В субботу турецкие военные самолеты вновь нарушили воздушное пространство Курдистана и бомбили ряд деревень в окрестностях Сидакана Соранского района Эрбильской области, заявил для агентства ПСКмедиа хорошо информированный источник.

Человеческие потери и материальные убытки пока не известны, добавил он.

Тридцатилетняя война

Восток Турции еще со времен Османской империи был бедным и отсталым регионом. Приход к власти Кемала Ататюрка в 1920-е годы и провозглашение курса на строительство национального государства сделали курдскую идентичность нежелательной в новой Турции. Так появился план ассимиляции курдского населения и экономического развития региона. Насильственное проведение подобной политики вызвало немедленный ответ курдов в виде серии плохо организованных бунтов и мятежей, которые не имели успеха. Тем не менее именно тогда была заложена основа цивилизационного конфликта между просвещенной Западной Турцией и «диким» Курдистаном, который окончательно оформился в середине 1970-х годов с созданием Рабочей партии Курдистана во главе с харизматичным Абдуллой Оджаланом.

Военный переворот 1980 года в Турции толкнул новообразованную РПК на путь партизанской войны, сделав невозможным политическое представительство курдских интересов. Резкие действия военной хунты, включая полный запрет курдского языка и предоставление армии широ-

ких полномочий, только обострили ситуацию. Постепенная эскалация конфликта достигла своего пика в середине 1990-х годов, когда турецкое правительство с помощью полиции создало группы киллеров, охотившихся за лидерами курдского сопротивления, и неофициальные полувоенные формирования, занимавшиеся тем же самым в горах Курдистана. Эти группы финансировали себя самостоятельно, контролируя контрабанду наркотиков. Именно тогда похищения людей из курдских деревень сотрудниками спецслужб и бессудные казни армией стали обычным делом, а число погибших с момента начала боевых действий приблизи-

лось к 30 тыс. человек.

Сложная паутина связей полиции, спецслужб, наемных киллеров и организованной преступности открылась для широкой публики случайно, когда в 1996 году во время автокатастрофы в одной машине оказались замначальника стамбульской полиции, лидер одного из влиятельнейших курдских кланов Турции и наемный убийца из «красного» списка розыска «Интерпола».

Активность боевиков РПК спала в 1999 году после крупнейшего успеха турецких спецслужб — ареста главы движения Абдуллы Оджалана. Новый всплеск произошел в 2003 году, после начала американского вторжения в Ирак.

Депортация глазами НАСИЛЬСТВЕННОЙ ТОТАЛЬНОЙ РЕПРЕССИВНОЙ ДЕПОРТАЦИИ БЫЛИ ПОДВЕРГНУТЫ:

На этот раз, к очередной годовщине депортации советских курдов из книги: «Так это было: Национальные репрессии в СССР. 1919-1952 годы: Худож.-док. сб.» / Ред.-сост. С.У.Алиева. Российский Международный фонд культуры. Москва, 1 9 9 3 . (<http://lib.elbrusoid.com/data/media/3/TakEtoBiloSvetlanaAlieva.doc>) представляем статьи, воспоминания, документальная проза и живые свидетельства самих репрессированных курдов.

КУРДЫ

- ноябрь 1937, ноябрь 1944 гг. из Азербайджана, Армении, Грузии

... Разбросанные по всей перестроенной печати сведения - информация, статистика, статьи, воспоминания, документальная проза, живые свидетельства - показывают, что различным формам депортации в СССР были подвергнуты все без исключения народы. Но по разным мотивам, в разное время и выборочно. По мотивам политическим - представители различных некоммунистических партий и движений, существовавших у того или иного народа. По мотивам социальным и классовым за якобы враждебные настроения к рабочему классу и крестьянству - дворяне и, разумеется, «гнилая интеллигенция», осмеливавшаяся «не понимать» и даже критиковать политику властей, городские богачи-ремесленники и купцы, деревенские богатеи-кулаки и с ними середняки, всякие прочие, не подходящие новому миру сословия. По разнарядке - в каждом этносе: нации, народе, народности, национальности, национальном меньшинстве...

Расчистка советского общества по этим принципам и показателям началась в 1919 году с тотальной расправы над казачеством, и только после полной победы колхозного строя в 1934 году Сталин приступил к планомерному формированию "новой, социалистической нации", в корне отличающейся, согласно его теории, от "старой, буржуазной нации". Теория революционного преобразования нации была им завершена, началось ее практическое, плановое претворение в жизнь.

Говорят, где-то в архивах, в потаенных папках Сталина хранится список народов, подлежащих ассимилированию, растворению в других национальностях, изытию, смещению и исключению из памяти человечества. Не знаю, не видела. Но сюжет национальных депортаций имеет свою железную последовательность, продиктованную теорией обязательного слияния через сближение и конечной выработки некоего общего языка новой нации. Языка, «который не будет ни великорусским, ни великонемецким», никаким другим из известных, а неким новым. Замах вырисовывается космический - самому Богу не угнаться за таким волевым и распорядительным преобразованием человеческого сообщества. Судите сами.

Но сначала заметим, что было несколько типов репрессивных депортаций: по секретным каналам НКВД, тайные и объявленные; по указам Президиума Верховного Совета либо постановлениям Государственного Комитета Обороны (сопровождаясь стаей разъяснительно-распорядительных бумаг от Совнаркома, НКВД и их местных органов власти) - обвинительные и "тихие", негласные; и наряду с ними плановые-кадровые, вербовочные - по сути насильственные, но как бы добровольные - депортации под видом фанфарно-праздничных кампаний с демонстрацией заботы о народе. Все было вполне логично и просто, все объяснялось нуждой: освобожденное место обитания обвиняемого и насильственно переселенного народа необходимо было заполнить новой рабочей силой, и все средства пропаганды громко, а все средства НКВД тихо были направлены на организацию "добровольного" порыва помочь и спасти, на выезд в обла-

сти объявленного "бедствия". Так образовывалось встречное движение-миграция немалых масс населения. Многие из них получили даже вдохновенное отражение в советском искусстве, например, в кино, не говоря уже о литературе. Скажем, великая стройка коммунизма - Комсомольск-на-Амуре или широкое движение молодых женщин-"хетагуровок" на Дальний Восток, а позднее, на целину: требовалось закрепить работников на новых местах поселения, а невест не хватало. Получались порой обаятельные вещи, даже вошедшие в классику советской многонациональной культуры. К примеру, роман "Мужество" Веры Кетлинской или кинофильм "Поезд идет на Восток". В этих произведениях обязательно демонстрировались факты нехороших (диверсионных, вражеских и прочих в том же роде) проявлений осужденного по вине национальной принадлежности народа. Кто, к примеру, мешал строить Комсомольск-на-Амуре? Корейцы и китайцы...

Если строго следовать исторической правде, эксперимент по формированию "новой, социалистической нации" в СССР начался с фанфарного объявления в нашей стране еврейской государственности - создания Еврейской автономной области в Биробиджане на Дальнем Востоке. Был организован массовый выезд евреев с Украины и России на Дальний Восток. Чуть позже, в 1934-35 годах, дальневосточным аборигенам корейцам, широко привлечавшимся царским правительством на территорию империи для освоения ее огромных незаселенных пространств, было предложено новое место поселения - Казахстан, где в результате раскулачивания и коллективизации погибло от организованного голода и сбежало в Китай около 4 миллионов коренного населения. Корейцам сулили, как водится, золотые горы, соблазняли невиданными возможностями, одновременно вынуждая их покинуть насиженные места. Состоялся первый организованный массовый выезд корейцев с Дальнего Востока в Казахстан. В 1937 году их уже не угаривали, но, дав сутки на сборы, выгребли остатки корейцев, а заодно и китайцев с Дальнего Востока в Зауралье и Среднюю Азию. Теперь уже, как положено, по обвинительному Указу, который, однако, не был предъявлен народу и засекречен по сей день.

Навстречу эшелонам с корейцами на Дальний Восток шли составы с организованной рабочей силой, не только заключенными, но и вольными из России.

Процессы и аресты не отвлекли власти от решения поставленной грандиозной задачи. После Дальнего Востока пришла пора расчистки Кавказа. Этот благословенный край нужно было освободить от "лишних", по мнению Сталина, народов. Начали с курдов, предварительно ликвидировав курдскую автономию. Сегодня уже прочно забыли о том, что курды ниоткуда не пришли на территорию Армении, Грузии и Азербайджана. Когда по Туркманчайскому миру, заключенному между Россией и Персией хлопотами дипломата А.С.Грибоедова, а чуть позже между Россией и Турцией, проводилась граница, в пределы Российской империи попала часть древнего Курдистана и часть Турции. Не курды и не месхетинские турки жили на земле Азербайджана, Армении и Грузии, а эти три советские республики заняли часть земли древнего Курдистана, а затем и Турции, изгнав в 1937 и 1944 годы не поддавшихся ассимиляции курдов и турок.

Насильственное, обвинительное, грубое выселение курдов и турок происходило по Указам, не объявленным этим народам и не известным им по сей день.

За ними, в 1939-1940 годах массированно "очищались" от "старой, буржуазной нации" Молдавия-Бессарабия, Западная Украина и Западная Белоруссия, Латвия, Литва и Эстония. До 75 процентов коренного населения, обви-

ненного в антисоветских настроениях, было выдворено из родных мест без оглашения Указов и Постановлений, по системе общего приказа по НКВД. И также массированно освобожденные районы заполнялись выселенцами из России.

Как ни страшно это говорить, но Великая Отечественная война помогла Сталину в реали-

зации задуманного устройства советской нации. Она предоставила ему возможность мотивированно объявлять изгнание с родной земли балкарцев, карачаевцев, чеченцев, ингушей, крымских татар и калмыков. Их всех обвинили в измене родине, даже тех, до чьей территории враг не дошел, и тех, кто сражался с ним на фронте. Задолго до прихода оккупантов были приняты срочные ПРЕДУПРЕДИТЕЛЬНЫЕ меры в отношении советских немцев Поволжья, а также всех тех, кто представлял в СССР зарубежную диаспору, - финнов, иранцев, поляков, венгров, румын, чехов, болгар, шведов и проч.

Всех - на восток и на север. В Казахстан, в республики Средней Азии, в Сибирь, туда, где требовалась дешевая рабочая сила, где обеспечивалось смещение языков и народов.

Одновременно с расчисткой западной окраины СССР, Кавказа и Поволжья началась тайная операция по переделке России и Украины. Помните - общим языком не будет великорусский язык!

Из разоренных войной русских, украинских и белорусских деревень началось массовое переселение в Поволжье и на Кавказ, на богатые, плодородные, ухоженные и благодатные земли, в обустроенные села, в целые дома и усадьбы со скотом. Избедовавшиеся крестьяне с государственной помощью целыми колхозами двинулись в обетованные края из исконно русских областей Нечерноземья. Вот когда и почему началось опустошение Смоленских и Вологодских, Псковских и Новгородских, Костромских и Ярославских, Орловских, Курских, Тульских деревень.

Много внимания было уделено очищению Крыма от всех неславянских народов и заселению его русскими и украинскими крестьянами. До начала 90-х годов Крым нуждался в рабочих руках и вербовал их повсюду, в то же время выстраивая всевозможные препятствия возвращению домой, к могилам предков крымским татарам, крымчакам, караимам, грекам, армянам...

Где-то на дорогах депортации потерялся народ, выселенный в 1944 году из Грузии, - этническая группа, чье существование отражено в ряде правительственных указов и постановлений. Правда, именуются они в них по-разному: хемшилы - хемшиды - хемшины. Никаких следов этого народа мне не удалось найти, даже узнать, как они правильно называ-

лись.

Последними де-факто бесцеремонно, но законно - без объявления Указа, выселялись, вслед за крымскими, депортированными в 1944 году, понтийские греки - со всего побережья Черного моря и из Грузии. Это случилось в 1949 году. Следом шла широко организованная кампания по борьбе с космополитами, предва-

ряющая полную депортацию евреев. Затем планировалось освободить Кавказ с его богатейшими нефтяными ресурсами от азербайджанцев...

Всего исключительно по «вине» национальной принадлежности тотальной депортации было подвергнуто 11 народов, не считая хемшидов: корейцы, курды, немцы, карачаевцы, калмыки, чеченцы, ингуши, балкарцы, крымские татары, греки и месхетинские турки. Прочие народы - частично, обвиненные по другим статьям. Они оставались в истории человечества и - пока - в советской истории. Тотально же депортированным автохтонным народам предписывалось исчезнуть с карты СССР. Их не только вычеркивали из списка советских народов, о них не только запрещалось упоминать где бы то ни было. Им создавались такие условия физического и морального существования, которые неизбежно - и запланированно - должны были привести к их полному исчезновению. Они подвергались систематическому, постоянному остракизму. Им запрещалось говорить на родном языке, а тем более писать - письменность изымалась из обращения. Петь, танцевать, иметь свою музыку, носить национальную одежду... Получающим паспорта детям настоятельно, до угрозы и применения репрессивных мер рекомендовалось сменить национальность, выбрав себе любую, но "хорошую". Была поставлена задача растворить эти народы в массе других, размазать их, ликвидировать тем или иным образом, - и некоторые успехи были достигнуты. Чтобы выжить физически, чтобы получить гражданские права и жизненные перспективы, дети, поддержанные родителями, меняли национальность. Очередная перепись давала желаемые результаты: число ненужных народов уменьшалось на глазах. Так что численность репрессированных народов в официальной статистике не совпадает с реальной: она значительно занижена по различным "государственным и политическим соображениям".

Если смотреть правде в глаза, то выселение народов, названное вполне невинным словом "депортация", на деле явилось настоящей репрессией - и притом жестокой. ДВЕНАДЦАТЬ этносов! - подвергнутых тотальной депортации только за национальную принадлежность: ты преступник, потому что курд, месхетинский турок, балкарец, ингуш... - это народы репрессированные. И в отношении их - будем честны! - был учинен подлинный ГЕНОЦИД, морально продолжающийся по сей день.

самих курдов СНГ

Увы...

Народы, подвергнутые репрессии, до 1957 года находились на спецрежиме, назывались спецконтингентом и спецпереселенцами. Они использовались на самой неквалифицированной, физически тяжелой работе, из них составлялись трудармии, содержащиеся хуже и страшнее, бесчеловечнее, чем лагеря заключенных, несравнимые порой даже с прославленными своими жестокостями фашистскими концлагерями. Это - взрослые, трудоспособные мужчины и женщины. Оставшиеся без кормильцев дети и старики обречались на голодную смерть. Об образовании детей спецконтингента не очень заботились, невзирая на объявленное всеобщее образование. Те дети, которые учились, постоянно подвергались в своих школах дискриминации со стороны учителей и учащихся. Прорваться к образованию спецпереселенческой молодежи можно было только личным упорством и благодаря встрече с доброжелательными людьми. А люди, которые шли им навстречу, были редки - не всякий отваживался помочь репрессированному, ибо рисковал собственным благополучием вплоть до утраты личной свободы за сочувствие отверженному. Не случайно, дабы лишить спецпереселенцев всякой поддержки, специальным указом было запрещено допускать профессионалов с высшим образованием к педагогической работе и на ответственные должности.

Невольно возникает вопрос, как выжили в созданных бесчеловечных условиях эти народы? Как сохранили - все-таки и вопреки обстоятельствам - национальную общность? Об этом предстоит еще думать, но не последнюю роль здесь сыграла неизвестная большому миру самобытная национальная философия, проповедующая труд и ненасилие, отрицание озлобления, как, к примеру, у балкарцев, карачаевцев, крымских татар...

Заметим, кстати, что те граждане, которые организовано доставлялись на места обитания депортированных народов, в отличие от спецназывались просто переселенцами, состояли на учете и также находились под присмотром комендатур, пока не приживались в новых для них краях. И спец- и просто переселенцы равно проходили испытание на выживание через голод, холод, тиф, малярии, дизентерии, столбняк... Далеко не всем, "добровольно" приехавшим в Крым, на Кавказ, в Поволжье из глубинной России, Белоруссии и с Украины, нравилось на новом месте, но уехать им было затруднительно. Многие - особенно из Крыма и Поволжья - бежали, по ночам, укрываясь, рискуя быть задержанными и обвиненными - осужденными. Возвращаться домой им было заказано, оседали кто где мог. Так было заложено начало новому, все более и более увеличивающемуся сословию бичей и бомжей с их жалким - рвущимся из самых недр выпотанной духовности - трагическим вопросом: "Ты меня уважаешь?"

"Вся страна сдвинулась с места!" - в бессмысленном романтическом захлебе писали газеты, подавая сей факт как нечто положительное. Вдумаемся, наконец, что происходило в нашей стране.

Целые народы были сорваны с земли, на которой жили издревле. Рвались корни, вековые межнациональные взаимосвязи, нарушался устоявшийся порядок жизни, уничтожались традиции, налаженное хозяйство. Переместившись в чужие, чаще всего неприемлемые по климату, природе, пище, образу жизни края, люди погибали, если не физически, то нравственно. Они отчуждались от земли и орудий труда, заболели неизбежной болезнью равнодушия и апатии временно живущего, утрачивали привычные, воспитанные в них моральные устои - обретали психологию перекати-поля. Наступало полное безразличие - к земле, к труду, к результатам своих усилий. Разрушался ДОМ, который заменялся ничейной коммуналкой, общежитием, бараком, палаткой, временкой. "Наш адрес - не дом и не улица, наш адрес - Советский Союз". Торжествующая, мажорная, утверждающая радость мелодия, но в сущности какая мрачная по своему содержа-

нию песня! Уничтожалось самое чувство ДОМА, которое заменялось официально одобренным, романтизированным культом бездомности, бродяжничества. Исчезало бесследно чувство ХОЗЯИНА - родной земли, участка и Отчизны. Что это значило?

Это был смертельный удар по генофонду всех без исключения народов СССР и особенно тех, кто был тотально репрессирован, подвергнут целенаправленному геноциду. Насильственное вживание в чужеродную этническую среду и непривычные климатические условия ломали, уродовали генотип. Эти двенадцать народов были поставлены перед задачей выжить, были мобилизованы национальной бедой на защиту своего национального достоинства. Они оказались необходимыми звеньями в той цепи, которая обеспечивала целостность мира, держала его равновесие, скорректированное историей.

Это вызвало своего рода "пересортировку" народов на коренных, первосортных и "привозных", второго и третьего сорта. На главных, господствующих, и подчиненных, обслуживающих. Что, в свою очередь, породило вирус имперских эпидемий, которые широко распро-

несло нарастающее общенародное обнищание. Это всего лишь прямой, непосредственный экономический урон, который еще предстоит подсчитать. Но дело не только в его размерах, а в том, что он, в свою очередь, становился тем камешком, что, вылетев из неосторожной руки, вызывает лавину, сметающую все на своем пути.

Это, наконец, варварская и чудовищная по своим последствиям национальная диверсия. Нельзя безнаказанно нарушать естественный ход развития природы, а человечество - неотъемлемая его часть. Органический протест непознанного и необъяснимого логикой национального чувства против насилия таит в себе неудержимые силы, в слепой ярости своей отнюдь не созидательные.

Эксперимент по созданию "новой, социалистической нации" путем депортаций и перемещения советских народов продолжается по сей день фактическим закреплением сталинских акций.

Это проявляется и в утверждении - вопреки всеобщему национально-освободительному движению советских народов - псевдоинтернационалистических идей. Пора осознать, что

странились сегодня на многонациональном пространстве Советского Союза и следом в Российской Федерации. Имперские, неизменно и обязательно агрессивные амбиции закономерно сталкиваются с национально-освободительной стихией - вот что лежит в основе межнациональных конфликтов.

Это обусловило и привело к тому экологическому кризису, вокруг которого сегодня так много говорения и суеты, не ведущих к спасению.

Это был чудовищный, не осознанный до сих пор в полной мере удар по экономике страны, запланированная долгодействующая экономическая диверсия, в последствиях которой мы никак не разберемся. В измученной войной стране бросались огромные средства на одновременный вывоз-переброску не десятка, не тысячи, а сотен тысяч людей из одного места в другое. Это высокая себестоимость депортаций и организации новых пунктов жилья. В опустошенных местах до привоза новой массы народа шло откровенное мародерство - разрушение брошенного добра. Что не уносило - разорялось, уничтожалось вдребезги. Затем привозились новые поселенцы, которым негде было поселиться, нечем, не из чего и нечего есть и пить, нечем работать. В местах новых поселенцев и спецконтингента и переселенцев начинались эпидемии, смерти. Ну, со спецконтингентом не церемонились - его гибелью были озабочены руководители всех рангов. А вот переселенцам, с которыми тоже особенно не нянчились, все-таки вынуждены были спускать дополнительные немалые средства на выживание и обустройство. При циркуляции этих средств шло их попутное расхищение, в том числе и в геометрической прогрессии растущим аппаратом насилия и надзора, - а все вместе

самое понятие "интернациональное" претерпело в результате официальной партийно-сталинской национальной политики принципиальные искажения, что нет и не может быть ничего интернационального в отсутствии и в неуважении к национальному.

И в реальном поддержании в нашей стране национального неравенства - одни народы, наделенные административно-политическими правами, реально поставлены выше народов, которые либо узаконенно "подчинены" им, либо вообще приравнены к бомжам. Народы "первого сорта" заражены вирусом имперского отношения к прочим, которых разнообразно и непременно "мотивированно" подавляют и преследуют. Что и наблюдается у нас сегодня в ряде межнациональных конфликтов, истоки которых находятся в "мудрой" сталинской национальной политике, а она сплошь и рядом обнаруживает себя сегодня.

И в тупом повторе в высших эшелонах власти - "не менять границы" национально-государственных образований, произвольно, волонтеристски проведенных Сталиным: вот уж кто не стеснялся ликвидировать и образовывать республики и автономии без всякого прислушивания к мнению этноса - что ему Конституция: бумажка, которую можно переписать.

И в беспомощно-"государственном" бархатании в искусственно созданных тем же Сталиным условиях существования советских народов, предопределенно толкающих их на межнациональные конфликты.

И, наконец, вольное или невольное, осознанное или вынужденное "латание дыр" в экономической системе, опять-таки порожденное именно сталинской национальной политикой. Иначе чем объяснить, к примеру, такие

общегосударственные, правительственные мероприятия, как то, что на подъеме, возрождение Нечерноземья, областей исконной России в прославление якобы дружбы народов направлялись в 70-80-е годы и в немалом количестве - с одновременным выделением на это огромных средств из скудного государственного кошелька - узбеки, киргизы, таджики, азербайджанцы, которыми заселялись Архангельская, Вологодская, Новгородская, Псковская, Вятская, Костромская, Ярославская и другие области; в Орловской открывались районы, заселяемые армянами, а месхетинских турок разбрасывали (очевидно, в целях сохранения национальной общности этого южного народа) по Смоленской, Тульской и другим областям, опустошенным и заброшенным в результате массовых депортаций русского этноса в места, освобожденные от «наказанных» народов. Кстати вспомнить, и массовые вывозы на Дальний Восток, в основном в Амурскую область, туркмен в качестве недостающей там рабочей силы...

Да, сталинский эксперимент по созданию "новой, социалистической нации" посеял страшные драконовы зубы, всходящие сегодня повсеместно и непредсказуемые по разрушительному злу, которые они в себе несут.

Чтобы знать, куда идти человечеству, - впрочем, будем скромнее - нашей стране дальше, чтобы спасти ее от окончательного разрушения, надо попытаться воспринять уроки нашей тяжелой, рукотворной, изнасилованной национальной истории. Осознать содеянное и поправить, что еще можно поправить.

...Не найдя художественных текстов, я (с середины 80-х годов) стала искать, убежденная, что его не может не быть, фольклор, рожденный эпохой депортаций и геноцида этих народов. Кое-что удалось найти. Стала просить переживших написать воспоминания, поделиться своими размышлениями о том, что это было, рассказать о том, как живут эти народы сегодня, сейчас. Страницы эти пропитаны слезами и кровью, пронизаны неизбывной болью, продиктованы кричащей памятью незаслуженных обид - памятью, влившейся в гены детей и внуков. Нашла указы и постановления по позорному преследованию людей за национальную принадлежность. Обнаружила в этом поиске ряд фантастически бесчеловечных по своей сути документов, свидетельствующих о старании чиновников всех рангов выслужиться в выполнении исторического задания". Получила от писателей созданные в последние пять лет стихи и прозу, нашла и то, что было написано в 1944 году...

Репрессированные народы ВПЕРВЫЕ рассказывают о том, что с ними делали и как это было в действительности, а не в толковании советских историков и зарубежных политологов. Читатель получает возможность сам, независимо даже от моего видения, по представленным в этой книге официальным и человеческим документам составить собственное мнение и о "наказанных народах", - я очень старалась смонтировать разнообразный материал так, чтобы по возможности воссоздать образ каждого народа в отдельности, - и о том, КАК ЭТО БЫЛО на самом деле, в реальности. Поэтому я назвала книгу ТАК ЭТО БЫЛО

Одно мне представляется несомненным - эта книга лишь чуть-чуть приоткрывает дверь в засекреченный, замалчиваемый по сей день, мало известный всем нам мир запланированного антинационального, антинародного насилия во имя придуманной теории. Она лишь слегка высвечивает намеренно затемненную грань нашей общей советской истории.

О, сколько еще впереди открытий! Сколько рассказов о национальных трагедиях советских этносов - от многомиллионного русского до малочисленного нивхского!

Светлана АЛИЕВА. Москва, май 1991.

Портреты двух старших детей Мавлуде Гюнген висят прямо над телевизором, составляющим единственную мебель в просторной гостиной. На днях, он был настроен на станцию курдской повстанческой группировки, принося ей новости о конфликте, который преследовал ее страну и ее семью в течение многих лет.

Ее дочь Эмине два года назад убежала, чтобы присоединиться к боевикам, в возрасте 14 лет. Ее сын Рамазан, которому сейчас 20, в прошлом году был призван в турецкую армию.

В результате семья, как и многие другие в этом курдском уголке страны, оказалась зажатой посередине между партизан-

охотиться за боевиками. Г-жа Гюнген представляет свою дочь находящейся в опасности – и одинокой. В конце сентября, она с ужасом увидела по новостям телеканала РПК, находящегося в Дании (Рож-ТВ – ред.), что подруга ее дочери Хейбет была убита в ходе перестрелки с турецкими солдатами близ иракской границы, в часе езды от ее дома. Ей было 15 лет.

"Это было похоже на то, что я в тот день потеряла и свою дочь", сказала г-жа Гюнген. "Они всегда были вместе."

Борьба эмоционально тяжела. Многие на курдском юго-востоке – сторонники РПК, тогда как другие остаются лояльными к группе и ее амбициям, но, в то

звоников в их родном регионе для борьбы с РПК, чтобы доказать, что повстанцы – хладнокровные убийцы, и получить поддержку курдов.

"В прошлом, размещение курдских солдат на востоке считалось в армии небезопасным из-за отсутствия доверия к меньшинству," сказал Митхат Санчар, профессор права Университета Анкары. "Однако в последнее время это делают почти преднамеренно, с тем, чтобы молодые курды были на переднем крае борьбы с РПК, отправляя тем самым сообщение, что группа также убивает свою молодежь".

Известные своей молчаливостью турецкие военные отвергают претензии в свой адрес. Но

"защита своих прав."

Ее мать, Мавлуде, часто смотрела канал РПК, который передается на страну через спутник, поскольку его передачи запрещены в Турции. Канал включает в себя постоянный набор новостей о жестоком обращении с курдами в Турции и отмечает "мучеников" РПК, которые умирают в бою – именно из такой передачи Мавлуде узнала о смерти подруги своей дочери.

Как и многие дети в этом горном городке, Эмине принимала участие в антиправительственных протестах с самого раннего возраста и даже приняла участие в однодневной голодовке в поддержку прав заключенных, несмотря на мольбы матери.

Конфликт раскалывает семьи курдов Турции

ским движением за права меньшинств и местную автономию и центральным правительством, которое говорит, что хочет заключить мир, но боится развала страны.

"Мои другие дети не понимают, где они сейчас," говорит г-жа Гюнген, 35 лет, у которой шесть детей младшего возраста. "Иногда я слышала, как они говорили: "Что произойдет, если они столкнутся друг с другом? Как ты думаешь, Эмине убьет Рамазана, или что Рамазан убьет Эмине?"

Она наказывает их за высказывание таких мыслей, но говорит, что и сама задается таким вопросом. Она, по крайней мере, имеет вести от своего сына, который пишет и звонит. Но она не имеет вестей от дочери с того дня, когда Эмине убежала в тренировочный лагерь боевиков со своей дальней родственницей и лучшей подругой, Хейбет Гюнген, которой тоже было 14 лет. Ее брат Салих Хейбет также служил в турецкой армии.

Тревога г-жи Гюнген подымается и падает с частотой столкновения между правительством и повстанцами, известными как Рабочая партия Курдистана, или РПК.

Столкновения возросли с июня, и особенно обострились недавно, когда смертоносные атаки заставили правительство отправить тысячи солдат, чтобы

же время, устали от войны и стремятся к мирному урегулированию.

Семьи оказываются таким же образом разорванными, тем более, что военная служба является обязательной для турец-

Таубет Гюнген, 45 лет, которая потеряла дочь, Хейбет, не нуждается в подтверждениях. "Государство водит наших детей лицом к лицу, и заставляет братьев убивать друг друга", сказала она.

"Как и любая мать, я сказала ей: "Пожалуйста, ешьте, вы заболите", говорит Мавлуде Гюнген. "Но она сказала: "Нет, я буду делать то, что делают все остальные".

Здесь, в Ширнаке, жители говорят, что число молодых людей, уходящих в горы, которые окружают город, чтобы присоединиться к боевикам, выросло в последние месяцы, когда столкновения между партизанами и армией усилились.

Согласно данным, с о б р а н н ы м Международной кризисной группой, которая изучает конфликты по всему миру, с июня были убиты 111 членов сил безопасности, а также 31 гражданское лицо и не менее 80 бойцов РПК.

"У всех дети собираются в горы, не только у нас," сказала Таубет Гюнген, имея в виду себя и Мавлуде. "Есть тысячи матерей, чьи дети находятся в горах. Мы привыкли к этому, как и к тому, что наши сыновья уходят в армию."

Если их другие дети решат присоединиться к РПК, они не смогут остановить их, дети просто убегут, как Эминем и Хейбет, говорят матери.

"Я хочу мира для обеих сторон", сказала мать Эминел. "Мужчины в армии - наши дети, но те, что в горах, тоже. Моя дочь с РПК, но я и мать солдата."

ких молодых людей, в том числе курдов. Молодые люди, которые наиболее увлечены повстанцами, бегут и присоединяются к ним. Те, кто не согласен с их методами, либо не желают жить жизнью беглецов, вынуждены взяться за оружие во имя страны, из которой многие чувствуют себя глубоко исключенными - и иногда поднимать оружие против тех, кого они знают и любят.

Некоторые курдские националисты, и аналитики утверждают, что правительство предпочитает в последние годы развертывать как можно больше курдских при-

Со дня смерти ее дочери, она запретила семерым другим детям говорить об этом, боясь, что боль захватит ее.

Таубет Гюнген и ее дальняя родственница, мать Эмине, говорят, что они и не подозревали о намерении своих дочерей убежать. Они все еще, кажется в шоке, даже, при том что они описывают детство девочек, в котором горечь была постоянной. Эмине, более политизированная из двух девочек, хорошо знала семейную историю: четыре ее дяди прошли через тюрьму за то, что ее мать описывала как

В РИА Новости прошла конференция по Курдистанскому Региону

Как мы уже сообщали, вчера в агентстве "РИА Новости" состоялась пресс-конференция на тему "Чем живет сегодня Иракский Курдистан?"

В пресс-конференции приняла участие делегация из Иракского Курдистана: руководитель правового управления Регионального правительства Курдистана господин Пиштован Али и профессор университета "Салахэддин" в Эрбиле господин Насых Гафур. Также в ней приняли участие Представитель Регионального правительства Иракского Курдистана

в России и СНГ Бабакар Хошави и Главный редактор нашего сайта Набиев Юрий.

Во время конференции докладчики поделились

нашей истории Курдистана и соседних с ним стран, а также отношения курдского региона и России.

Во время пресс-конференции демонстрировались фотографии современного Эрбиля, сделанные фотографом нашего сайта - Еленой Сокол. Предлагаем вашему вниманию фото и видеоматериалы конференции: Часть первая Часть вторая Часть третья Часть четвертая Часть пятая Приятного просмотра.

во время конференции демонстрировались фотографии современного Эрбиля, сделанные фотографом нашего сайта - Еленой Сокол.

Предлагаем вашему вниманию фото и видеоматериалы конференции: Часть первая Часть вторая Часть третья Часть четвертая Часть пятая Приятного просмотра.

Турецкие националисты отправили в "помощь" ванцам камни, деревянные и турецкие флаги

Турецкие националисты послали камни, деревянные и турецкие флаги вместо помощи жертвам землетрясения в Ване, заявил глава комитета беженцев в Ване.

Курды, которые отчаянно нуждаются в зоне бедствия, находятся на улице в эту холодную погоду, у них ужасная ситуация только потому, что они курды", говорит Пнар Огхунч, журналист в газете "Радикал".

"То, что произошло в Турции, не стихийное бедствие, но расовая дискриминация. Когда я слышал, что в ящиках, направленных в числе помощи курдским людям, были камни, деревянные и турецкие флаги, я сначала не мог в это поверить, но произведя расследование мы обнаружили, что это к сожалению правда", добавила она.

Огхунч считает, что отправка бесполезного груза демонстрирует ненависть и вражду турецких националистов не только к курдам, а ко всему человечеству.

Под завалами в городе Ван живыми обнаружены мать с двухнедельным младенцем

Турецкие спасатели, работающие в пострадавшем от воскресного землетрясения города Ван, сумели обнаружить под завалами живыми двухнедельного ребенка и его мать. В настоящее время идут работы по их извлечению из каменного плена, передает "Интерфакс".

Продолжается расчистка завалов в надежде найти еще выживших. По последним данным, число погибших в результате землетрясения в Турции достигло 366 человек, около 1300 человек пострадали.

Подземные толчки сровняли с землей более двух тысяч домов в провинциях Ван и Эрджис. Сотни тысяч жителей остались без крыши над головой и вторые сутки подряд вынуждены ночевать на улице. Экстренные службы развернули палаточный лагерь, но мест всё равно не хватает.

В пострадавшие районы стянуто большое количество спецтехники, карет скорой помощи, мобильных дизель-генераторов. Руководство страны заявило, что максимально быстро восстановит разрушенные

Иракский Курдистан передал \$1 млн в помощь пострадавшим от землетрясения в Турции

Президент Иракского Курдистана Масуд Барзани перевел денежные средства турецкому Красному полумесяцу для ликвидации последствий мощного землетрясения, произошедшего в провинции Ван в Турции 23 октября.

Как передает турецкая газета Hurriyet, делегация Демократической партии Курдистана во главе с Барзани 25 октября утром посетила находящееся в Эрбиле консульство Турции, выразив свою солидарность потерпевшим от землетрясения в Ване. Члены делегации оставили в турецком консульстве для перевода турецкому Красному Полумесяцу чек в \$1 млн.

По всему Иракскому Курдистану началась массовая компания по сбору средств для пострадавшего от землетрясения населенного курдами города Ван.

Курдистан.Ру

БДП отложила обсуждение курдского вопроса в парламенте из-за землетрясения

Как сообщает газета "Хьюриет Дейли Ньюс", Партия мира и демократии попросила руководство парламента Турции перенести рассмотрение выдвинутого ею осуждающей резолюции в адрес министра внутренних дел из-за землетрясения в

Турции. Прения по конфликту в Турецком Курдистане и действиям главы МВД Идриса Наима Шахина были запланированы на завтра, но перенесены спикером парламента Джемилем Чичеком по просьбе БДП.

В широко распространенном сообщении в Твиттере, сопредседатель БДП Селахаттин Демирташ, который поспешил в Ван сразу после получения известий о катастрофе, сказал: "От помощи, поступающей из разных регионов Турции, веет братством. Спасибо всем".

"Настало время для заживления ран, пришло время для солидарности. Мы можем поднять этот вопрос в будущем, возбуждение его в момент землетрясения неадекватно", заявил председатель депутатской группы БДП Хасип Каплан.

В проекте резолюции осуждаются широкомасштабные операции полиции против БДП и

заявляется, что Шахин был ответственен за "практику полицейского государства" и "безумные атаки на избранных представителей и законодателей".

Каплан также призвал к отсрочке общих прений по вопросу о курдском конфликте, потому что министры заняты координации усилий по оказанию помощи после землетрясения.

"Обсуждение этих вопросов в нынешних обстоятельствах не привело бы к здоровой дискуссии", заявил спикер парламента Чичек, приветствуя шаг БДП.

Он получил согласие других партий отложить общие прения на 1 ноября.

В Дивание вновь найдены массовые захоронения курдов

В двух массовых захоронениях в провинции Дивания найдены останки 234 человек. Об этом сообщил министр по делам Анфаля и мучеников КРГ Арам Ахмед. По его словам, все погибшие были курды.

По его словам, с июня проходит эксгумация массовых захоронений в местности Маари в районе Шинафия провинции Дивания.

На первом этапе было извлечено 497 тел иракских курдов, из них 205 уже направлены в Эрбиль для экспертизы и ДНК-тестов.

Два дня назад 234 других трупов были обнаружены в двух братских могилах. Все жертвы были признаны курдами на основании найденных при них документов и остатков одежды.

Останки будут как можно скорее переправлены в Курдистан.

ДИПЛОМАТ

№ 30 (141) 1-7 ноября 2011

ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

ПОСЛЕДНЯЯ
страница

Президент Барзани прибыл в Тегеран

В аэропорту Мехрабад его встречали министр иностранных дел Ирана Али Акбар Салехи и посол Ирака в Тегеране Мохаммед Маджид аль-Шейх.

В состав делегации КРГ входят также министр здравоохранения д-р Тахир Хаврами, министр энергетики Ясин Абу-Бакр, глава администрации президента доктор Фуад Хусейн, ряд политических деятелей, а также губернатор Эрбиля Навзад Ходи и губернатор Сулеймании Бахроз Мохаммед Салих.

Президент Барзани заявил: "Мы хотим, перспективных отношений и сотрудничества между двумя сторонами". Он добавил: "Мы никогда не забываем, что иранский народ с распростертыми объятиями принял иракских курдов в трудные времена".

В своем выступлении, президент Барзани отметил проблемы в пограничных районах и выразил надежду на более высокий уровень безопасности и установление контроля границ, что сделало бы совместную границу безопасной.

Министр иностранных дел Ирана Али Акбар Салехи подчеркнул стремление Тегерана к дальнейшему увеличению экономического сотрудничества с Курдистанским регионом и сказал, что текущий объем тор-

гового обмена между двумя сторонами составляет более 3 млрд. долларов.

"Существует потенциал для увеличения этого объема, и мы надеемся, что сможем повысить уровень обмена через наше взаимное сотрудничество", заявил Салехи на совместной пресс-конференции с президентом Барзани.

Отметив, что Иран и Курдистан не имеют ограничений в развитии своих торгово-экономических отношений, Салехи подчеркнул важную роль частного сектора в дальнейшем расширении сотрудничества между двумя сторонами.

Расширение торгово-экономических связей и сотрудничества, а также расширение отношений между соседними провинциями двух стран является основной темой переговоров между Барзани и иранскими должностными лицами.

По делу КСК арестована профессор политологии

Турецкая полиция задержала члена прокурдской Партии мира и демократии профессора Бушру Эрсанли, а также около 70 членов партии, в ходе операции против Союза курдских сообществ (КСК) в Стамбуле в пятницу, сообщает газета "Хьюриет Дейли Ньюс".

Эрсанли, профессор политологии Университета Мармара, является членом Партийной Ассамблеи БДП и членом от партии в парламентской комиссии по разработке новой конституции.

Сопредседатель БДП Селахаттин Демирташ жестко отреагировал на задержание, потребовал немедленно освободить всех задержанных,

Процесс по делу КСК, в котором проходят 152 известных курдских политика и правозащитника, в том числе Эрсанли, заявив, что аресты продолжаются, "чтобы у премьер-министра была возможность для торга."

"Мы хотим, чтобы действовала всеобщая справедливость, а не справедливость правительства," сказал он.

Демирташ сказал, что ввиду осуществления неконституционного процесса "становится невозможным обсуждение [новой] конституции".

"У БДП не останется людей, которых можно было бы назначить в парламентскую комиссию по конституции, если задержания продолжатся", сказал он.

Всего в ходе операций по делу КСК в течение последних шести месяцев были взяты под стражу 7748 человек и арестованы 3895 человек, под данным БДП. Десятки руководителей и членов БДП все еще находятся в тюрьме.

Судебный процесс по делу КСК начался 18 октября 2010 года, и в ходе его 152 видных курдских политика и правозащитника обвиняются в причастности к городскому крылу РПК.

Следствие по делу КСК началось в декабре 2009 г., и тогда же начались массовые аресты членов БДП и курдских активистов. Их обвиняют в совершении различных преступлений, включая членство в запрещенной организации РПК, пособничество и подстрекательство в пользу "террористической" организации. БДП утверждает, что процесс КСК является методом правительства по подавлению политиков, отрицающей какой-либо связи между подозреваемыми и любой запрещенной организацией.

Сопредседатели БДП призвали Анкару и РПК прекратить войну

Сопредседатели Партии мира и демократии потребовали от турецкого правительства и РПК прекратить боевые действия и сделать шаг к миру.

В совместном заявлении, Селахаттин Демирташ и Гюльтан Кишанак выразили свою озабоченность по поводу обострения военных действий и подчеркнули, что Турция нуждается в мире больше, чем кем-либо иным.

"Мы вновь требуем от правительства и Рабочей партии Курдистана прекратить войну... Единственный вариант для урегулирования вопросов – переговоры и нахождение общих пунктов," говорится в заявлении.

Лидеры БДП также призвали всех законодателей, политические партии, неправительственные организации и интеллектуалов объединить усилия, чтобы положить конец войне.

Премьер Курдистана вылетает в США

В воскресенье, премьер-министр Курдистана Бархам Салех отправится в США с официальным визитом.

Как сообщает агентство Ак-Ньюс, он примет участие в ряде симпозиумов по арабской весне.

В составе курдской делегации также министр природных ресурсов Ашти Хаврами министр планирования Али Синди.

Туркмены Киркука требуют выполнения 140 статьи

С субботу, в Киркуке прошла демонстрация туркменских жителей города. Демонстранты требовали выполнения 140 статьи конституции Ирака в части возвращения недвижимости, конфискованной у туркмен в ходе кампании "арабизации".

Kurdistan.Ru

Allah rəhmət eləsin!

"Diplomat" qəzetinin idarə heyəti və Əlibala müəllim, Dostəli həkim, Adgözel müəllim, Osman müəllim, Eyvaz müəllim, Şahbaz müəllim, Asif müəllim, Sağatəl, Ramiz, Rizvan, Edilxan, Fəxrəddin

Ələddin İsmayıl oğlu Cəfərovun

vaxtsiz vəfatından kədərli xəbərlərini bildirir və mərhumun yaxını Mühəbbət müəllimə, övladları Nəsimi, Samir, Ramil və İntiqama dərin hüznlə baş sağlığı verirlər.

ТӘСІСÇІ ВӘ БАŞ REDAKТОР:
ТАНІР СÜЛЕЙМАН

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:
ТАНІР СІЛЕМАН

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

ТАХІР СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Xüsusi müxbirlər:
RAMİZ CƏBRAYILOV

SAKİT ÇIRAQLI

Müəlliflərin mövqeyi redaksiyanın

mövqeyi ilə üstüstdə düşməyə bilər.

www. Diplomata-kurdi.com

Ünvan: Bakı şəhəri, 40
Küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil-17

Navnisan: Bakü 40 soyaq
S.Mehmandarov xanı 25 mal-17

Адрес: Баку 40, улица С.
Мехмандарова дом 25 кв-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Futbol+ Serviss" mətbəəsində çap olunmuşdur.
e-mail: diplomat_gazeti@box.az
Şəhadət namə : NƏŞ 005004966
BUSB-un2 sayılı Sabunçu rayon filialı
VÖEN1800061582
H/h 438010000
Sifariş: 4500